

PONTIFICIA STUDIORUM UNIVERSITAS A S. THOMA AQ.
IN URBE

STUDIA THEOLOGICA

P. M. M. MATTHIJS, O. P.

DE AETERNITATE SACERDOTII CHRISTI
ET
DE UNITATE SACRIFICII CRUCIS ET ALTARIS

« Sacrificium autem quod quotidie in Ecclesia offertur non est aliud a sacrificio quod ipse Christus obtulit, sed eius commemoratio ».

S. Th. III, q. 22, a. 3, ad 2.

R O M A

1963

PONTIFICIA STUDIORUM UNIVERSITAS A S. THOMA AQ.
IN URBE

STUDIA THEOLOGICA

P. M. M. MATTHIJS, O. P.

DE AETERNITATE SACERDOTII CHRISTI
ET
DE UNITATE SACRIFICII CRUCIS ET ALTARIS

«Sacrificium autem quod quotidie in Ecclesia offertur non est aliud a sacrificio quod ipse Christus obtulit, sed eius commemoratio ».

S. Th. III, q. 22, a. 3, ad 2.

R O M A

1963

www.traditio-op.org

Nihil obstat:

Romae, die 18 febr. 1963
FR. RAYMUNDUS SIGMOND O.P., *Censor.*
FR. BENEDICTUS LEMEER O.P., *Censor.*

Imprimi potest:

Romae, die 25 mart. 1963
FR. ANICETUS FERNANDEZ
Mag. Generalis, O.P.

Imprimatur:

E Vicariatu Urbis, die 30 mart. 1963
ALOYSIUS *Card. Provicarius*

PROOEMIUM

Problema his ultimis annis agitatum inter theologos catholicos circa augustinum mysterium Sacrificii Eucharistici, praecipue versatur circa unitatem huius Sacrificii quotidiani sacramentalis cum Sacrificio semel in cruce peracto, et quidem maxime quoad ipsum actum sacrificalem Sacerdotis aeterni. Daturne duplex sacrificium Christi, unum cruentum et aliud incruentum, aut unum Christi et aliud Ecclesiae?

Ex Epistola «ad Hebraeos» constat Christum sacerdotem in aeternum secundum ordinem Melchisedech, SEMEL seipsum obtulisse, sufficientissime et pro omnibus (VII, 15-24 et 27; IX, 12 et 25; X, 10, 12 et 14). Non igitur amplius necesse est, imo nec conveniens, quod Christus sese offerat de novo, iterato simpliciter Sacrificio quasi semel in cruce oblatum non fuisset sufficiens. Novatores hac etiam ratione ducti contendebant Sacrificium Missae non esse verum et proprium Sacrificium sed nudam tantum commemorationem Sacrificii in cruce peracti una vice pro semper aut esse solum Convivium celebrandum in memoriam gloriosae Christi resurrectionis et in praefigurationem coelestis Convivii, prout hodie adhuc tenent. (Alia est quaestio etiam inter catholicos disputata utrum nempe SS.ma Eucharistia primarie sit Sacrificium aut Convivium).

Concilium autem Tridentinum definivit Sacrificium Missae esse «verum et proprium sacrificium» (Sess. XXII, can. 1) et quidem «propitiatorium pro peccatis» (can. 3), non tamen exinde blasphemiam irrogari sanctissimo Christi Sacrificio in cruce peracto (can. 4) (cfr. Denz. 948 et sq.) Ibidem tractando de institutione sacrosancti Missae sacrificii doctrinam traditionalem catholicam proponit his verbis: «Is igitur Deus et Dominus noster, etsi semel se ipsum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri oblatus erat, ut aeternam illis (scil. quotquot sanctificandi essent) redemptionem operaretur: quia tamen per mortem sacerdotium

eius extinguendum non erat (Hebr. 7, 24), in coena novissima, qua nocte tradebatur, ut dilectae sponsae suae Ecclesiae visibile (sicut hominum natura exigit) relinquenter sacrificium (can. 1), quo cruentum illud semel in cruce peragendum repraesentaretur eiusque memoria in finem usque saeculi permaneret (I Cor. 11, 24 sqq.), atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quae a nobis quotidie committuntur peccatorum applicaretur: *sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in aeternum* (Ps. 109, 4) constitutum declarans, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit ac sub earumdem rerum symbolis Apostolis (quos tunc Novi Testamenti, sacerdotes constituebat), ut sumerent, tradidit et eisdem eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, praeceperit per haec verba: «*Hoc facite in meam commemorationem*» etc. (Lc. 22, 19; I Cor. 11, 24), uti semper Ecclesia catholica intellexit et docuit (can. 2) (Sess. XXII, cap. I, Denz. 938). Et adhuc «docet sancta Synodus, sacrificium istud vere propitiatorium esse (can. 3)... Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa (Ibid. cap. 2, Denz. 940).

Una igitur est hostia in Sacrificio cruento crucis et in Sacrificio Missae et idem Sacerdos principalis, qui offert ministerio sacerdotum. Sed quid dicendum de ipso actu sacrificiali seu de oblatione vel immolatione? Manifestum est ex Actis Concilii Tridentini quod Patrum intentio non erat dare definitionem stricte dictam sacrificii in genere nec Sacrificii altaris sed contra Novatores definire Sacrificium Missae esse verum et proprium sacrificium et propitiatorium, non derogans Sacrificio crucis. Utrum autem ad sacrificium proprie dictum requiratur immolatio quaedam victimae aut oblatio tantum Concilium non intendit determinare, neque utrum «nunc offerens» debeat intelligi de oblatione vel immolatione virtuali aut actuali ex parte Sacerdotis aeterni. De fide quidem est quod Christus instituit sacerdotes et ordinavit ut ipsi offerrent Corpus et Sanguinem suum (Trid. I. c. can. 2, Denz. 949), tanquam ministri sui. Expressio «sacerdotum ministerio» intelligi posset hoc sensu quod vi institutionis sacerdotes actu offerunt dum Christus non actu sed virtualiter tantum propter institutionem, aut hoc sensu quod Christus, Sacerdos aeternus, nunc

actu etiam offert utendo ministris tanquam instrumentis, et actu diverso ab illo quo sese obtulit in cruce aut eodem quodammodo. Simili modo intelligi possunt verba Encyclicae « Quas primas » Pii XI, de Christo Rege: « Christus sacerdos se pro peccatis hostiam obtulit perpetuoque offert »¹ et Encyclicae « Mediator Dei et hominum » Pii XII, de sacra Liturgia: « praesens adest Christus in augusto altaris Sacrificio, cum in administri sui persona, tum maxime sub Eucharisticis speciebus; praesens est in Sacramentis virtute sua, quam in eadem transfundit... Augustum igitur altaris Sacrificium non mera est ac simplex cruciatuum ac mortis commemoratio, sed vera ac propria sacrificatio, qua quidem per incruentam immolationem Summus Sacerdos id agit quod in cruce fecit, semetipsum aeterno Patri hostiam offerens acceptissimam... Idem itaque sacerdos, Christus Iesus, cuius quidem sacram personam eius minister gerit... »².

Problema his ultimis annis positum fuit praecipue occasione theoriae quam Odo Dom Casel, O.S.B. († 1947) multis in scriptis, tanquam doctrinam traditionalem Ecclesiae ex Sacra Scriptura et ex documentis patristicis haustam, proposuit et quam non pauci theologi hodie saltem partim sequuntur. Secundum D. Casel in ritu Missae praesens redditur obiective extra-temporaliter oblatione Christi in cruce historice peracta. Actus sacrificialis Sacerdotis aeterni prout sumitur non secundum circumstancias mere historicas sed ut actus salvificus, habet valorem quemdam perennem seu est supra-temporaneus et fit omnino actualiter praesens in mysterio ritus sacramentalis seu in mysterio cultus. Sacerdos aeternus ipsum suum Sacrificium cruentum, modo supra-temporali ut opus salutis in cruce peractum praesens reddit in Sacrificio Missae incruenter ita ut unum sit Sacrificium cruentum et incruentum, crucis et altaris, unum et idem « in mysterio » cultus.

Unde ad solutionem inquirendam problematis de unitate Sacrificii cruenti et Sacrificii quotidiani incruenti, speciatim quoad ipsum actum sacrificalem quo principaliter sacrificium constituitur, magni momenti est examinare quomodo actus Sacerdotis ae-

¹ A.A.S. vol. XVII, 1925.

² A.A.S. vol. XXXIX, p. 528, 547 ssq.

terni seipsum in cruce offerentis perennitate gaudeat. Certe Sacerdos aeternus una vice in Calvariae monte Sacrificium obtulit cruentum quod non iteratur ut sic, sicut nec mors Christi, sed tamen altaris Sacrificium est vera ac propria Christi sacrificatio secundum hoc adagium relatum a S. Thoma (III, q. 83, a. 1, Sed Contra): « semel immolatus est in semetipso Christus, et tamen quotidie immolatur in sacramento » et secundum verba iam citata ex Encyclica « Mediator Dei »: « per incuruentam immolationem Summus Sacerdos id agit, quod iam in cruce fecit, semetipsum aeterno Patri hostiam offerens acceptissimam ». Quaerere igitur possumus utrum ipsa oblatio vel immolatio quae semel in cruce locum habuit et quae secundum se non iteratur tamen perpetuat aut praesens fit quodammodo in Sacrificio Missae et quidem quomodo?

Quare investigare intendimus in brevi hoc tractatu quanam ratione Sacerdotium Christi aeternum dicitur et quidem speciatim per respectum ad Sacrificium Eucharisticum quod quotidie et in perpetuum in toto mundo celebratur, ut exinde appareat quomodo Sacrificium crucis et altaris inter se convenienter et unum dici possint ac debeant.

Etsi S. Thomas quaestionem de perpetuitate ipsius actus sacrificialis Christi aut de praesentia huius actus in Sacrificio Missae expressis verbis non posuerit, multa tamen hausta ex Sacris Litteris, ex traditione apostolorum * et semper etiam ratione habita doctrinae et usus Ecclesiae, paeclare scripsit et angelico suo ingenio in synthesim redegit circa sacrificium in genere, circa Sacerdotium aeternum Christi, et virtutem mysteriorum praecipue passionis Christi, necnon circa sacramenta in genere et in specie, et in particulari circa SS. mam Eucharistiam, sacramentum et sacrificium. Quare ad doctrinam vere traditionalem Ecclesiae inve-

* Tractando de institutione sacramentorum S. D. dicit: « quae sunt de necessitate sacramenti ab ipso Christo instituta sunt, qui est Deus et homo. Et licet non sint omnia tradita in Scripturis, habet tamen ea Ecclesia ex familiari apostolorum traditione, sicut Apostolus dicit I ad Cor. 11, 34: Coetera cum venero disponam » (III, q. 64, a. 2, ad 2). — De ritu baptismatis agendo dicit: « Sed contra est quod Ecclesia regitur Spiritu Sancto, qui nihil inordinatum operatur » (Ibid. q. 66, a. 10, Sed Contra).

niendam certe non parvi momenti est considerare elementa ad problema nostrum pertinentia quae a Doctore Angelico traduntur, speciatim in III^a parte Summae theologicae.

Cum autem agatur de praesentia actus sacrificialis salvifici Sacerdotis aeterni in Sacrificio Missae et de unitate huius Sacrificii cum illo in cruce cruenter peracto, problema considerabimus sub aspectu perpetuitatis seu aeternitatis Sacerdotii Christi,

1° prout haec competit Ipso Sacerdoti aeterno in essendo;

2° prout pertinet ad exercitium officii seu potestatis sacerdotalis Christi communiter;

3° prout respicit Sacrificium Eucharisticum in particulari.

CAPUT I

DE IPSO SACERDOTE AETERNO IN ESSENDΟ

Determinare imprimis intendimus quonam sensu et qua ratione Christus dici possit ac debeat constitutus Sacerdos in aeternum. Quare in uno primo articulo agendum est de Christo Sacerdote et in secundo de aeternitate quae diversimode Christo Sacerdoti competit.

Art. I — CHRISTUS SCILICET VERBUM INCARNATUM EST VERE ET PROPRIE ET EXCELLENTER SACERDOS.

Sacerdos dicitur apud omnes populos homo aliquis ex officio seu legitima auctoritate publica et suprema vocatus et deputatus ad ministeria cultus divini seu ad munus mediatoris exercendum inter Divinitatem et homines.

Fundamentum seu ratio talis officii sumitur primo ex ipsa natura rationali et sociali hominis, deinde ex elevatione hominis ad ordinem supernaturalem et tertio ex peccato reparando:

a) Ut creatura, homo debet Creatorem agnoscere ut Dominum ideoque Ipsum honorare debito legali tanquam Primum Principium et Ultimum Finem. Et cum non tantum individuus sed et societas Deum colere teneatur cultu supremo scilicet latriae propter Dei absolutam excellentiam et supremum dominium, cultus oportet hierarchice organizari ita ut nomine omnium reddatur sive ab ipso principe seu capite societatis sive ab aliquo ad hoc munus electo a suprema auctoritate legitima.

b) Insuper propter elevationem hominis ad ordinem supernaturalem, seu ad filiationem adoptivam, debet homo et debet societas fidelium cultum Deo reddere ut Patri, et in tali ordine speciali ratione ad Deum pertinet si placeat omnes determinare modalitates

huius cultus et igitur constituere hierarchiam, designare et consecrare sacerdotem seu « sanctorum ministrum ». Ad Deum hoc modo speciali pertinet in ordine supernaturali, eo quod non sola ratione sed revelatione homo in tali ordine discere potest quomodo debeat Deum honorare.

c) Et homo, peccator cum sit secundum originem ex stirpe Adae et peccato personali, ad Deum accedere nequit nisi peccato remisso. Ad solum autem Deum exclusive pertinet determinare quamnam reparationem ut sufficientem habere vult et igitur determinare genus et numerum victimarum quae ad satisfactionem requirit, indicare quoque sacerdotem qui possit ad Ipsum accedere nomine humanitatis peccatricis ad reconciliationem obtainendam.

Praedicta elementa quae ad officium sacerdotis iure naturae sive et positiva Dei voluntate pertinent, inveniuntur in definitioне quae traditur ab apostolo S. Paulo in Epistola « ad Hebraeos » (V, 1-4): « Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis... nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron ».

Quod autem Christus sit Sacerdos ut homo, vere, proprie et excellenter, doctrina fidei est. Metaphorice quidem Christus, quantum ipsum Verbum aeternum, splendor est et figura substantiae Patris seu gloria Dei ad intra, Sacerdos etiam dici potest. Sed proprie Sacerdos est ut homo seu ut Verbum incarnatum in ordine ad reconciliationem operandam inter genus humanum et Deum. Praenuntiatur nempe in Psalmo Messianico 109, 4: « iuravit Dominus et non poenitebit eum; tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech ». In Epistola « ad Hebraeos » quae tota versatur circa sacerdotium Christi, multipliciter ostenditur Christum sacerdotem esse: « Habentes ergo Pontificem magnum, qui penetravit coelos, Iesum, Filium Dei » (IV, 14; VII, 25 et ssq.). Testes traditionis apostolicae sunt Patres antiquissimi ut S. Clemens Romanus (I Cor. 36), S. Ignatius, S. Justinus etc. In anathematismo 10 Sancti Cyrilli contra Nestorium approbato in Concilio Ephesino Oecum. III (a. 431) dicitur: « Pontificem et Apostolum confessionis nostrae (Hebr. 3, 1) factum esse Christum, divina Scriptu-

ra commemorat. Obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo (Ephes. 5, 2) et Patri. Si quis ergo Pontificem et Apostolum nostrum dicit factum non ipsum Dei Verbum, quando caro factum est et iuxta nos homo, sed velut alterum praeter ipsum... a. S. » (Denz. 122). Item Concilium Tridentinum: « Quoniam sub priori Testamento (teste Apostolo Paulo) propter Levitici sacerdotii imbecillitatem consummatio non erat, oportuit (Deo misericordiarum ita ordinante) sacerdotem alium secundum ordinem Merchisedech (Gen. 14, 18; Ps. 109, 4; Hebr. 7, 11) surgere Dominum nostrum Iesum Christum... » (Sess. XXII, c. 1, Denz. 938).

Ex ipsa notione sacerdotis supra allata ex Epistola «ad Hebreos» et ibidem applicata Christo manifestatur Christum hominem sacerdotem factum esse seu Pontificem excellentissimum. Etenim:

1º *Christus est verus homo*, habens naturam humanam veram ex stirpe Adae et proinde dici potest assumi ex hominibus et pro ipsis constitui. Et condolere potest ut decet sacerdotem (Hebr. V, 2; IV, 15 et II, 17, 18). Homo perfectus est habens naturam humana quidem ex stirpe Adae sed integrum et incontaminatum. Defectus non habuit nisi quos in ordine ad munus suum redemptoris assumpsit. Perfectus est secundum scientiam, gratiam et potentiam.

2º *Christus vocatus et deputatus Pontifex* est a Suprema Auctoritate legitima scilicet a Deo: « Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te » (Hebr. V, 5). Non Christus seipsum, sed Pater ipsum vocavit et deputavit ipso decreto incarnationis seu ipsa incarnatione Christus factus est sacerdos. « Appellatus a Deo Pontifex iuxta ordinem Melchisedech » (Hebr. V, 10). Ipse solus vocatus et deputatus est ut Pontifex fieret decreto solemnni cum iuramento et non per haereditatem sicut sacerdotes rodinis levitici sed immediate a Deo: « iuravit Dominus et non poenitebit eum; tu es sacerdos in aeternum » (Hebr. VII, 21).

3º Constitutus est *Mediator excellentissimus*:

a) *ex parte agentis*. Mediator quidem est non ut Deus sed ut homo seu secundum naturam humanam. Ita perfectam habet rationem medii distans ab utraque parte ut existens infra Deum et supra homines, infra Deum secundum naturam humanam, supra homines « per plenitudinem gratiarum et unionem » (Sent. III, d. XIX, a. V, ad 2 q.), et coniungens in sua persona utramque partem; itaque per se aptus est exercendi munus Mediatores scilicet reconciliandi homines Deo. Etsi enim Mediator sit ut homo sc. secundum naturam humanam, tamen vi unionis hypostaticae est Filius Dei. « Novissime, diebus istis (Deus) locutus est nobis in Filio quem constituit heredem universorum, per quem fecit et saecula... » (Hebr. I, 2-14). Et ut homo dotatus est maxima gratia habituali « segregatus a peccatoribus » (Hebr. VII, 26) et gratia capitali » Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam » (Ephes. I, 22).

b) *ex parte actus*: quia offerre potest sacrificium perfectissimum infiniti pretii scilicet offerendo Semetipsum, vitam Deihominis. « Tradidit Semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis » (Ephes. V, 2 et Hebr. IX, 12).

c) *ex parte effectus*: perfectam imo superabundantem satisfactionem dare potuit et dedit. « Per eum reconciliantur omnia » (Coloss. I, 19). « Factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae » (Hebr. I, 9 et I Tim. II, 5), conferendo gratiam sanctificantem et adducendo salvandos ad perfectam salutem. « Potuit quotquot sanctificandi essent consummare » (Hebr. X, 44) et igitur ad perfectum adducere (Conc. Trid. Sess. XXII, c. 2, Denz. 938).

Proinde unus et unicus est Mediator perfectus. « Unus est Mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus » (I ad Tim. II, 5). « Ego sum via et veritas et vita; nemo venit ad Patrem nisi per me » (Ioan. XIV, 6). « Non est in aliquo alio salus. Non enim aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri » (Act. IV, 12). Quare unum Sacrificium SEMEL oblatum sufficit, nec debet adhuc iterari uti e contra sacrificia Veteris Legis (Hebr. VII, 27). Unus

igitur et unicus est Mediator perfectus qui solus potuit perfective (et non tantum dispositio vel ministerialiter) reconciliare homines Deo propria scilicet virtute et auctoritate (III, q. 26, a. 1).

Nota. Disputatur inter theologos quodnam sit formale constitutivum Sacerdotii Christi. Manifestum quidem est quod Sacerdotium Christi prout in praesenti ordine divinae Providentiae constitutum est pertinent tum gratia unionis tum gratia sanctificans, habitualis et capitalis. Sed quaeritur quid formaliter illud constituit.

Diversae sententiae reduci possunt ad tres: 1) Salmantenses (Tract. XXI De Incarnatione, Disp. 31) tenent quod Christus formaliter est sacerdos per gratiam capitalem supposita gratia unionis tanquam radice.

2) plerique theologi hodierni et thomistae magis communiter tenent formale constitutivum esse gratiam unionis (Scheeben, Pohle, Diekamp, Garrigou-Lagrange etc.).

3) Quidam tenent quod quodammodo tum gratia unionis tum gratia capitalis ad formalem rationem pertinent (Ch. V. Héris, O. P. Le mystère du Christ, Paris, 1928; Em. Scheller, Das Priestertum Christi im Anschlusz an den hl. Thomas von Aquin, Paderborn, 1934).

Qui primam sententiam tenent animadvertisunt quod unio hypostatica seu gratia unionis terminatur ad hoc ut ille homo Christus sit Filius Dei et non ad hoc ut sit mediator et sacerdos qui est infra Deum. Insuper persona Christi, aiunt, est principium quod operationum dum principium quo est natura humana sanctificata gratia sanctificante, habituali-capitali. Ex gratia unionis operatio habet infinitam valorem et propterea requiritur ut radix sed gratia sanctificans est principium specificans.

Qui tertiam sequuntur sententiam distinguendo ordinem essendi et agendi, affirmant quod Christus est iam sacerdos ipsa unione hypostatica qua substantialiter consecratur, quatenus incarnatio est redemptiva; sed ad exercendum officium sacerdotiale requiritur necessitate morali gratia habitualis. « Par cette union (hypostatique) le Christ est déjà prêtre, tout aussi bien que l'âme en son essence est véritablement intellectuelle, mais il lui manque les facultés d'exercice par lesquelles il agira selon ce qu'il est c. a. d. en prêtre; ces facultés il les reçoit de son élévation à l'ordre surnaturel par la grâce sanctifiante » (Héris, o. c. p. III).

Secunda sententia nobis videtur sequenda. Unio hypostatica terminatur ad hoc ut Christus sit Deus-homo, Mediator et Sacerdos ut homo. Principium quod est persona divina subsistens in natura humana et principium quo operationum mediatoris vel sacerdotis est natura humana coniuncta Divinitati huiusque organum seu instrumentum animatum coniunctum. Requiritur quidem gratia habitualis et capitum non ut Christus simpliciter operari posset ut sacerdos sed ut sua operatio sit intrinsece proportionata fini supernaturali. Duplici unctione Christus constituitur mediator et sacerdos in suo sanguine seu ad offerendum sacrificium reconciliationis: unctione substantiali per gra-

tiam unionis qua Christus homo natus aptus est officium sacerdotale exercendi; unctione accidentalı qua per donum gratiae sanctificantis connaturaliter operari valet in ordine ad finem supernaturalem omnium. « Licut Christus non fuerit Sacerdos secundum quod Deus, sed secundum quod homo, unus tamen et idem fuit sacerdos et Deus... Et ideo in quantum eius humanitas operabatur in virtute Divinitatis, illud sacrificium erat efficacissimum ad delenda peccata » (III, q. 22, a. 3, ad 1). Gratia sanctificans et capitalis est quidem ultima forma sed non absolute requiritur ad constituendum Christum sacerdotem sed ad illum perficiendum.

Art. II — DE SACERDOTE AETERNO

Aeternitas significat durationem quamdam seu permanentiam in esse quam determinare non possumus nisi per respectum ad durationem magis notam scilicet temporis.

Duratio seu permanentia in esse distinguitur secundum modum quo res esse habent. Res quae subiciuntur substantialiter et proinde et accidentaliter mutationi vel corruptioni seu motui ideoque res mobiles vocantur, habent existentiam seu durationem fluentem prout esse competit motui. Haec duratio seu existentia fluens motus est apprehensibilis et retinetur memoria per modum unius totius simultanei in quo partes numerantur vocaturque tempus. Realiter non existit in hac duratione nisi unum instans seu « nunc » quod est ens imperfectum transiens cum sit motus seu actus entis in potentia in quantum est in potentia. Ut quid reale fundamentaliter sed formaliter rationis tempus est numerus motus secundum prius et posterius i. e. numerus *númeratus* unius motus regularis tanquam aliorum motuum mensura, sive primaria (*numerus numeratus telluris*) sive secundaria (*horologii*). Motui continuo respondet tempus continuum; motui non continuo uti est operatio intellectus angelici respondet tempus discretum. Tempus continuum est tempus stricte dictum quo mensuratur motus rerum mobilium, generabilium et corruptibilium et etiam ipsarum quies quae durat quamdiu durat privatio motus.

Praeter res substantialiter mobiles quae per se motui subiciuntur, dantur res substantialiter immobiles seu immutables vel incorruptibiles quae non nisi accidentaliter mutabiles vel mobiles sunt sive motu locali sive motu cogitationis et volitionis. Harum rerum duratio vocatur aevum. Aeviterna non mensurantur tem-

pore secundum substantiam (cum sint immobilia substantialiter), sed secundum accidens, sive corporale (uti motus localis) sive spirituale (uti cogitatio), mensurantur tempore sive continuo sive discreto. De ratione temporis est successio secundum prius et posterius; unde datur principium et finis saltem in quacumque parte simul sumpta. De ratione aevi non est successio secundum rei substantiam, unde nec necessarie principium nec finis nisi in quantum res creatur aut destrueretur. Sed est successio per accidens, continua aut discreta. Unde duratio aevi est per conservationem eiusdem existentiae dum tempus est existentia fluens.

Praeter mobilia et incorruptibilia datur Ens omnino immobile quod scilicet est Ipsum Esse per se subsistens. Unde in illo Ente successio nulla. Duratio huius Entis vocatur aeternitas et definitur «interminabilis vitae tota simul et perfecta possessio »³. Est duratio «interminabilis» seu carens terminis, carens scil. principio et fine, et «tota simul» carens successione et divisione partium, et «perfecta possessio» quae scilicet non importat distensionem sed metaphorice designat quietem divini esse et ut «perfecta» excludit «nunc temporis» cum sit ut tota simul «Nunc stans». Dicitur interminabilis «vitae» potius quam «esse», quia ita significatur etiam operatio (vivere est esse et operari); protensio autem durationis videtur attendi secundum operationem magis quam secundum esse. Unde et tempus est numerus motus.

Aeternitas proprie et stricte cum non possit esse nisi una, sicut Esse per se unum est, est ipsa propria sua mensura, et non mensuratur aliquo alio, sed est mensura excedens et suprema omnis durationis. Ratio vel conceptus aeternitatis consistit in apprehensione eius quod est omnino extra motum (I, q. 10, a. 1, in c.), seu in apprehensione «Nunc stantis». Nulla creatura igitur potest esse aeterna per se, sed tantum aliqua participatione aut sensu quodam lato.

Quonam sensu nunc Christus sacerdos aeternus dicitur?

³ Boetius, V de Consolatione, pros. VI, S. Theom. I Sent. d. VIII, q. 2, a. 1; et Summ. Theol. I, q. 10, a. 1.

1º *Christus sacerdos proprie et stricte aeternus dicitur per communicationem idiomatum tantum.*

Aeternitas proprie et stricte sumpta est attributum divinum essentiale quod solo Enti omnino immobili competit nec illae purae creaturae competere potest; est proprium Dei sicut ipsum esse per se, immutabile esse, aut infinitum aut immensum. Illud attributum cum essentiale sit commune est tribus personis. Quare in Symbolo Athanasiano dicitur: aeternus Pater, aeternus Filius, aeternus Spiritus Sanctus, non autem tres aeterni, sed UNUS aeternus (si tamen «aeternus» sumeretur adiective ut qualificativum dici posset: tres aeterni, sed numquam tres dii, quia Deus semper substantiam designat). Cum sit attributum essentiale, commune, non dicitur de Filio ut Filius est sed ut Deus est.

Christus est sacerdos ut homo scilicet secundum naturam humanam assumptam ad esse personale Verbi, non ad esse essentiale ut sic. Unde Christo sacerdoti competit esse aeternum prout esse personale Verbi realiter est esse divinae naturae. Et cum idem sit Subiectum naturae divinae et naturae humanae in Christo, per communicationem idiomatum, ipse Christus qui Deus est, sacerdos dicitur secundum naturam humanam, et ipse Christus qui homo est, aeternus dicitur secundum naturam divinam. Est autem sacerdos sicut homo ex tempore secundum naturam suam humana in tempore assumptam et temporis subiectam.

Animadvertisendum quod non est dari in Christo duplex esse simpliciter, cum unum sit Suppositum scil. Verbum divinum, quod ad esse suum personale traxit naturam humanam ita acquirendo relationem rationis ad illam naturam realiter relata ad Ipsum. Esse personale Verbi divini non informat naturam humanam sed hanc actuat terminative ita ut sit esse aeternum et simul tempore cum in tempore Verbum divinum sit homo factus (cfr. III, q.17,a.2; Quod lib. IX, a. 3; Disp. De Unione Verbi inc. q. unic.a. 4).

2º *Christus sacerdos subicitur successioni temporis secundum naturam humanam cum aeternitate participata.*

Natura humana in Christo considerari potest dupliciter: secundum se seu secundum virtutem propriam, aut secundum virtutem Verbi uniti:

A). SECUNDUM SE SEU SECUNDUM VIRTUTEM PROPRIAM, NATURALM AUT GRATUITAM

a) *in via.* — Christus sacerdos habet naturam humanam subiectam mutationibus quae naturae humanae convenient, prout Verbum divinum hanc naturam assumpsit inclusis passione et morte, solo peccato excluso; et ut sic est sacerdos subiectus ut viator communi modo mutationi et tempori secundum animam passibilem et corpus passibile. Dotatus tamen erat plenitudine gratiae et scientia infusa. Christus iam comprehensor erat secundum partem superiorem animae et a primo instanti vitae temporalis habebat visionem immutabilem Deitatis, (III, q. 9, a. 2; q. 34, a. 4). Haec scientia « praeceteris est extra omnem controversiam ponenda » (A. D'Alès, *De Verbo incarnato*, 1930, p. 260). In visione beata quae fit per ipsam divinam essentiam quae « unitur intellectui creato, ut intellectum in actu, per seipsam faciens intellectum in actu » (I q. 12, a. 2 ad 3), non distinguuntur prius et posterius seu partes successivae, sed beatus una visione immediata immutabili ac per se inamissibili Deo adhaeret. « Beatitudo est perfectio consummata quae omnem defectum excludit a beato; et ideo absque mutabilitate advenit eam habenti, faciente hoc virtute divina, quae hominem sublevat in participationem aeternitatis transcendentis omnem mutationem » (I-II, q. 5, a. 4 ad 1). Unde etsi Christus ut viator subiectus erat mutationi, tamen ut comprehensor inde a principio cognoscebat in Verbo quae quocumque modo sunt, vel erunt, vel fuerunt, vel dicta, vel cogitata a quocumque, secundum quocumque tempus quae omnia ad Ipsum spectant, siue quae sunt in potentia creaturae (cfr. III, q. 10, a. 2). Visio beata initium habet sed non successionem neque terminum nisi forsan alicui modo transeungi lumen gloriae concessum fuerit.

b) *in Patria* — In statu gloriae coelestis Christus habet « esse indeficiens et incorruptibile » (III, q. 76, a. 6, c.). Anima sua impassibilis visione beata immobiliter fruitur dum et corpus perfecte subicitur animae gloriosae. Quare corpus est et ipsum impassibile, subtile, agile et nitens claritate; non iam est passioni vel transmutationi subiectum nisi prout Christus vult. Natura sua humana cum iam non sit substantialiter mutationi subiecta, tempori seu successioni tantum subicitur secundum cogitationes volubiles extra visionem beatam, et volitiones similes, et cum non sit purus spiritus corpus per voluntatem variis subici potest mutationibus v. g. cum Christus post resurrectionem ad discipulos venit et etiam cibum sumpserit. Insuper naturaliter est in loco et quidem localter secundum naturam quantitatis dimensivae et in tempore secundum motus locales successivos etsi tempore etiam nobis imperceptibili si velit (S. Th. Suppl. q. 83 (86) a. 3).

B) SECUNDUM VIRTUTEM VERBI UNITI. — Servata natura humana cum quantitate dimensiva determinata et situata potuit Christi corpus per miraculum simul esse cum alio corpore in uno et eodem loco. Unde corpori Christi attribuitur a Sanctis, quod exivit per clausum Virginis uterum, et quod intravit ianuis clavis (in cenaculum) per virtutem divinam » (Quodlib. I, q. 10, a. 22, in c.). Non enim repugnat duo corpora seu duas quantitates dimensivas circumscribi uno loco seu habere unum ubi vel unum situm extrinsecum; compenetratio non repugnat cum unaquaque quantitas servat cum quantitate ubi et situm intrinsecum, quae per se pertinent ad quantitatem dimensivam. Sed locari simul in duobus locis repugnat uno corpori seu unae quantitati dimensivae; quia sic una quantitas dimensiva esset simul duae, quia duplex ubi extrinsecum vel duplex situs extrinsecus supponit duplex ubi vel duplarem situm intrinsecum. Etsi enim ubi et situs intrinseci intelligi possunt absque extrinseco, non tamen vice versa, quia effectus formalis secundarius non est absque primo, dum primus virtute divina esse potest absque secundo. Alius est modus quo quantitas dimensiva Christi praesens redditur virtute divina in SS.ma Eucharistia ut postea dicendum ubi de praesentia sacramentali.

Quoad tempus quod cum realiter nihil aliud sit quam existentia fluens motus et igitur non existit nisi uno instanti transeunte,

manifeste repugnat quod unum instans sit simul cum alio instanti anteriori aut posteriori seu unus motus sit prior aut posterior seipso. Secundum accidens motus igitur Christus non potest ut homo esse praesens nisi secundum successionem ab uno instanti in aliud. Ut Deus autem Christus est supra omne tempus et supra aevum. « Antequam Abraham fieret ego sum » (S. Joan. VIII, 58). Sed ut homo in quantum movetur est in tempore nec potuit habere totam suam existentiam in uno nunc temporis. Potuit quidem moveri quasi in instanti cum instans sit divisibilis potentia et virtute divina fieri potest actu divisum. Alia est quaestio postea consideranda de praesentia intemporalis Christi in SS.ma Eucharistia.

Humanitate sua Christus tanquam per instrumentum animatum coniunctum Divinitatis operari potest virtute instrumentalis participata a divina virtute quascumque immutationes ordinabiles ad finem incarnationis, exceptis tantum mutationibus quae nullo modo a creatura fieri possunt uti creatio et annihilationis. Creatura quaecumque cum habeat esse limitatum secundum aliquam formam determinatam nequit virtute propria rem producere ex nihilo nequidem instrumentaliter seu dispositive, cum in productione totius entis ut sic nihil sit quod disponi possit; neque aliquid existens reducere potest in nihilum, cum omnis operatio creaturae tendat ad quoddam tale esse (cfr. I, q. 45, a. 5; et De potentia, q. 3, a. 4). Hoc supposito omnipotentia divina non est coarctanda ad limites instrumenti quia non dependet ab instrumento sicut e contra potentia creaturae. Problema de operatione instrumentalis humanitatis Christi ampliori modo tractabitur ubi de efficientia mysteriorum Christi, cap. II.

3º *Christo competit aeternitas late dicta prout est duratio perpetua seu Christus manet sacerdos in aeternum.*

De fide est Christum esse sacerdotem in aeternum scil. absque termino. Est enim secundum Sacram Scripturam sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech (Ps. 109, 4). Sicut Melchisedech « extra tempus » ponitur eo quod Sacra Scriptura (Gen. XIV) silet de eius origine, aetate, patre et matre seu de eius genealogia et de termino eius sacerdotii, Christus etiam extra tempus

ponitur, sed non mere negative sed positive, quia sacerdos manet in aeternum (Ad Hebr. VII, 3). « Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere; Hic autem eo quod maneat in aeternum, sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum: semper vivens ad interpellandum pro nobis (Ibid. VII, 23-25). Concilium Tridentinum (Sess. XXII, cap. 1): « Deus et Dominus noster... sacerdotem secundum ordinem Melchisedechi se in aeternum (Ps. 109, 4) constitutum declarans... » (Denz. 938).

Probatur ratione theologica (cfr. III, q. 50, a. 2). Id quod per gratiam Dei conceditur numquam absque culpa revocatur, quia « sine poenitentia sunt dona Dei et vocatio » (Rom. II, 23). Gratia autem unionis multo maior est quam gratia adoptionis qua sola alii sanctificantur et est maxima unio scilicet ex parte eius in quo duae coniunguntur naturae. Insuper secundum gratiam habitualem summam ac capitalem. Gratia igitur unionis manet in aeternum seu remanet in aeternum natura humana assumpta et sanctificata. Per gratiam autem unionis Christus constituitur (sive formaliter sive saltem radicaliter) sacerdos. Ergo Christus remanet sacerdos in aeternum.

Etiam in triduo mortis remansit sacerdos, remanente unione hypostatica cum anima et corpore separatis. « Esse sacerdotem convenit homini ratione animae in qua est ordinis character. Unde per mortem homo non perdit ordinem sacerdotalem, et multo minus Christus, qui est totius sacerdotii origo » (III, q. 50, a. 4, ad 3).

CAPUT II

DE EXERCITIO SACERDOTII AETERNI CHRISTI

Officium sacerdotale proprium secundum quod positiva voluntate Dei stabilitum est et natura humana socialis dictat, principaliter consistit in oblatione sacrificii seu actus principalis cultus publici. Quare quaerimus utrum et quomodo Christus sacerdos illud officium exercuit et in perpetuum exercet, adhuc abstractione facta a Sacrificio Eucharistico de quo in particulari tractandum erit capite sequenti.

Ad huius quaestionis solutionem tria occurunt consideranda:

1º Quid intelligitur per oblationem sacrificii seu per actum sacrificalem?

2º Utrum et quomodo Christus sacerdos seipsum obtulit ut victimam inde ab incarnatione usque ad immolationem cruentam in cruce?

3º Utrum et quomodo Sacrificium crucis perpetuum sit?

Art. I — DE NOTIONE ACTUS SACRIFICALIS SEU SACRIFICII

Propter multas et varias definitiones sacrificii quas theologi, praecipue post Concilium Tridentinum, suis tractatibus maxime de Sacrificio Eucharistico praemiserunt, nonnulli theologi hodierni existimant melius nullam dare definitionem ne propter falsam aut nimis arctam definitionem erronea daretur explicatio sacrificii quod fide ut sacrificium verum tenendum (cfr. A. Michel, art. « Messe » D. Th. C.). Certe sola revelatione et Ecclesiae Magisterio habetur quod passio Christi est sacrificium et iterum SS.ma Eucharistia. Unde etiam inter se comparari possunt et investigari potest quomodo inter se convenient. Cum tamen divina revelatio non utatur omnino novis conceptibus sed illis naturaliter acquisitis et communibus, non quidem ad mysteria demonstranda aut

plane manifestanda, sed ad illa quodammodo intelligibiliter et systematice proponenda et ordinanda, theologi procedendo sub lumine revelationis etiam uti possunt et debent lumine rationis, necnon datis historicis et notionibus philosophiae perennis, semper quidem ratione habita praevalentis doctrinae Magisterii Ecclesiae, ad sensum verborum aliquantulum elucidandum, ita ut scientia sacra constitui possit. Consideratis igitur actis quae in cultu Veteris Testamenti aut et in cultu pagano ut sacrificia habentur, necnon investigatis quae naturalis ratio docet circa cultum Deo optimo maximo reddendum, elementa quaedam ut vere essentialia omnis sacrificii assignari possunt et definitio exinde obtenta utiliter p[ro]ae oculis tenenda cum quaeritur v. g. quomodo passio Christi et item SS.ma Eucharistia vera et proprie dicta sacrificia sint prout fide firmiter tenendum. Modo dicto S. Doctor coniungendo quae revelatione et ratione constant notionem dedit communem sacrificii quae praemitti multum iuvat omni tractatu cuiuscumque sacrificii in particulari.⁴

Notio sacrificii:

I^o Sacrificium proprie et stricte loquendo est actus praecipuus cultus divini externi seu publici elicitus a virtute religionis. Ut actus cultus externi seu publici habet rationem signi vel symboli per respectum ad oblationem vel et immolationem mentis. « Omne sacrificium visibile invisibilis sacrificii sacramentum, id est, sacrum signum est » (S. Augustinus, I^o de Civ. Dei, c. 5 — S. Th. III, q. 22, a. 2). « Oblatio fit ad aliquid significandum. Significat autem sacrificium quod offertur exterius, interius spirituale sacrificium, quo anima se ipsam offert Deo » (II-II, q. 85, a. 2; III, q. 22, a. 2). Quare essentialiter dupli constat elemento. Deficiente enim sacrificio interno, sacrificium externum non tantum esset ut corpus absque anima, sed esset signum falsum, mendacium, Deo iniuriosum. « Sacrificium Deo spiritus contribulatus » (Ps. 50, 19). « Impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum

⁴ Cfr. S. Thom. I-II, q. 101, q. 102; II-II, q. 86 et 85; III, q. 22, a. 2; q. 83, a. 1; C. G. III, c. 119, etc.

auferrī peccata » (Hebr. X, 4). Unde etsi sub respectu cultus externi actus externus symbolicus sit elementum praecipuum, tamen ut actus virtutis religionis seu sub aspectu bonitatis moralis internum elementum praevalēt. Utrumque tamen essentialiter requiritur ut sit actus religionis symbolicus completus. Eo autem perfectior erit actus sacrificialis quo perfectior est oblatio spiritus et quo perfectius oblatio haec exterius manifestatur.

2º Sacrificium est oblatio quaedam scilicet traditio doni alii-
cuius in Deum directa seu cultui eius exhibendi, ita ut res exhibita
fiat sacra, Deo dicata. Oblatio sumi potest generice prout compre-
hendit aut meram oblationem ut sic specifice sumptam, aut obla-
tionem proprie sacrificalem. Mera oblatio dicitur quando circa
rem oblatam nihil fit. Si vero res oblata quodammodo immutatur,
prout vinum effunditur aut panis frangitur aut benedicitur aut
victima immolatur vel comburitur, ita ut res oblata subtrahatur
vel significetur subtrahi omnino usui profano, habetur oblatio
specifice sacrificialis seu sacrificium, perfecte sacram factum. « Om-
ne sacrificium est oblatio, sed non convertitur » (II-II, q. 85, a. 3
ad 3 et q. 86, a. 1).

Unde oblatio specifice sumpta et sacrificium opponuntur con-
trarie ut species unius generis. Proinde impossibile est secundum
S. Thomam sacrificium constitui formaliter oblatione nisi secun-
dum genus. Et ita interpretandi sunt textus in quibus S. D. dicit
v. g. quod Eucharistia est sacrificium « in quantum offertur » i. e.
in quantum offertur et non in quantum sumitur. « Sumptio per-
tinet ad rationem sacramenti; sed oblatio pertinet ad rationem sa-
crificii » (III, q. 79, a. 7, ad 3). « Hoc sacramentum simul est sacri-
ficium et sacramentum; sed rationem sacrificii habet in quantum
offertur; rationem sacramenti in quantum sumitur » (Ibid. a. 5).
Eucharistia ut sacramentum ordinatur ad sumptionem ut alimen-
tum spirituale; ut sacrificium ordinatur ad cultum ut actus cul-
tus, et sic est oblatio generice loquendo etsi revera offeratur speci-
fice ut sacrificium. Non rite M. Lepin mentem S. Thomea expo-
suit in opere « L'idée du Sacrifice de la Messe (1926).

Etsi forte apud aliquos populos paganos non habeatur distinc-
tio clara inter oblationem et sacrificium, invenitur tamen sat
communiter et specialiter in Veteri Testamento.

3º De symbolismo speciali actionis sacrificalis. « Ex naturali ratione procedit quod homo sensibilibus rebus utatur offerens eas Deo in signum debitae subiectionis et honoris » (II-II, q. 85, a. 1). Et in religione supernaturali immediate ad Deum pertinet illud signum determinare, maxime ratione peccati delendi. Actus symbolicus ponitur in agnitionem Dei dominii absoluti et nostrae subiectionis totalis; quare strictissime reservatur Deo seu soli Deo sacrificium offertur. Finis proprius igitur actus sacrificalis est honorare Deum agnoscendo supremum suum dominium (actu latriae), necnon gratias agendo pro beneficiis acceptis (actu eucharistico), impetrando etiam auxilia quibus indigemus (actu imperatorio) et satisfactionem pro peccatis exhibendo (actu propitiatorio). Omne quidem sacrificium qua tale ad diversos illos fines proximos saltem implicite tendit etsi unus prae alio possit magis explicite intendi. Prout autem sacrificium actus est virtutis religionis quo debitus redditur cultus Deo, ordinatur ut in ultimum finem ad perfectionem caritatis qua sancta societate Deo adhaeremus.

4º Actus cultus publici poni debet a legitimo ministro (II-II, q. 85, a. 4). Est autem sacrificium actus praecipuus cultus externi et publici qui reddi debet Deo per ministrum ad hoc deputatum. « Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron » (Hebr. V, 4). Ille minister proprie est sacerdos.

Sacrificium igitur proprie et stricte loquendo definiri potest: Oblatio rei sensibilis figurativa agnitionis supremi Dei dominii nostraequae subiectionis soli Deo facta a legitimo ministro seu sacerdote.

Divisio sacrificii

Sacrificium proprie et stricte sumptum prout est specialis actus cultus seu virtutis religionis non dividitur in ulteriores species proprie dictas, sed in quasi-species prout diversa sacrificia ordinatim convenient secundum magis et minus in ratione proportionaliter una cultus soli Deo debiti.

Tractando de causis caeremonialium praceptorum Veteris Legis et in particulari de iis quae ad sacrificia pertinent, S. Doctor

distinguit triplex aut quadruplex genus sacrificiorum: « quoddam erat quod totum comburebatur; et hoc dicitur holocaustum, quasi totum incensum. Huiusmodi enim sacrificium offerebatur Deo specialiter ad reverentiam maiestatis ipsius et amorem bonitatis eius; et conveniebat perfectioni statui in impletione consiliorum; et ideo totum comburebatur, ut, sicut totum animal resolutum in vaporem sursum ascendebat, ita etiam significaretur totum hominem et omnia quae ipsius sunt Dei dominio esse subiecta, et ei esse offerenda. — Aliud autem erat sacrificium pro peccato, quod offerebatur Deo ex necessitate remissionis peccati; et conveniebat statui poenitentium in satisfactione peccatorum... Tertium vero sacrificium vocabatur hostia pacifica, quae offerebatur Deo vel pro gratiarum actione, vel pro prosperitate offerentium, ex debito beneficii vel accipiendo vel accepti; et convenit statui proficiunt in impletione mandatorum... » (I-II, q. 102, a. 3 ad 8). « Inter omnia sacrificia holocaustum erat praecipuum... Secundum vero locum in sanctitate tenebat hostia pro peccato... Tertium vero gradum tenebant hostiae pacifica pro gratiarum actione... Quartum vero locum tenebant hostiae pacifica ex voto... Et est ratio huius ordinis, quia maxime obligatur homo Deo propter eius maiestatem; secundo, propter offensam commissam; tertio, propter beneficia iam suscepta, quarto propter beneficia sperata » (Ibid. ad 10). Ad tertium et quartum igitur pertinent hostiae pacifica. Unde divisio fit secundum quattuor aspectus actus sacrificialis seu fines proximos, sed ita ut duo aspectus ad unum reducantur quia hostiae pacifica offerebantur propter beneficia sive suscepta sive sperata vel implorata. Quandoque S. Doctor sacrificia distinguit ascendendo in ordine gratiae seu sanctificationis vel unionis cum Deo scilicet a sacrificio oblato in remissionem peccatorum ad sacrificium pacificum quod offertur ad statum gratiae conservandum et ad sacrificium-holocaustum oblatum ad hoc ut spiritus hominis perfecte Deo uniatur (cfr. III, q. 22, a. 2).

Tria igitur praesertim erant sacrificia proprie dicta secundum fines proximos aut secundum effectus gratiae:

- a) hostia pro peccato (reparatio offensae — aversio a peccato)
- b) hostia pacifica (gratiarum actio et impetratio — conservatio status gratiae)

c) holocaustum (reverentia divinae maiestatis — perfecta unio cum Deo).

Rite animadvertisendum quod sacrificia proprie dicta non distinguuntur secundum differentias superadditas alicui rationi communi, sed tantum per explicationem diversorum aspectuum actus cultus symbolici quo agnoscitur supremum Dei dominium et nostra totalis subiectio. Unde finis omnis sacrificii proprie dicti est latreuticus. Hic tamen finis plura importat quia ratione peccati Deum honorare seu colere non valemus nisi satisfaciendo pro peccatis; unde sacrificium oportet sit etiam propitiatorium; et insuper oportet honorare Deum ut Principium omnis boni gratias agendo et beneficia confidenter impetrando; unde sacrificium est eucharisticum et impetratorium.

Praeter hanc divisionem principalem, modo secundario variae assignari possunt categoriae sacrificiorum scilicet:

a) secundum diversas materias seu res oblatae: quaedam enim res aptae sunt immolari cruentus effusione sanguinis dum aliae ex natura sua non hoc modo immolari possunt uti sal, panis, vinum, thus etc.

b) secundum ipsum modum quo actus sacrificialis fit: immolatione cruenta aut quodammodo incruenter. Cruenta immolatio proprie dicta aptiori modo significat totalem subiectiōnem et expiationem.

c) secundum valorem oblationis: ex opere operantis aut ex opere operato aut utroque modo.

Insuper nomen «sacrificium» (sacrum facere) extenditur a propria significatione ad impropriam aut et ad quodammodo propriam per participationem:

i) Improprie vel denominative sacrificium vocari potest quodlibet opus bonum eo quod tendit ad hoc ut sanctificemur seu ut Deo adhaereamus, cum hoc modo ad divinam reverentiam etiam pertineat. Ita quilibet actus virtuosus etsi formaliter non sit actus virtutis religionis; sed quia tendit in eundem finem ultimum et inde ad divinam reverentiam pertinet denominari sacrificium.

cium, sive sit actus mere internus sive externus, v. g. dare eleemosynam ex compassione vel misericordia aut ex amore Dei (cfr. II-II, q. 85, a. 3, c. et ad 1).

2) Participative autem dicitur sacrificium duplíciter:

a) omnis actus imperatus a virtute religionis dum in huius virtutis objectum movetur, v. g. cum aliquis eleemosynam dat de rebus propriis ad Deum honorandum vel cum aliquis proprium corpus alicui afflictioni subicit propter divinam reverentiam (Ibid.).

b) quilibet actus elicitus a virtute religionis sive internus si-
ve externus, ut adoratio, (sacrificium laudis), et quaecumque me-
ra oblatio. Sic iam magis proprie (scilicet generice loquendo) sa-
crificium dici potest. (cfr. Ibid. in c. et ad 3).

Art. II — DE SACRIFICIO CHRISTI INTERNO ET EXTERNO

A) CHRISTUS SACERDOS ET VICTIMA A PRIMO INSTANTI SUAE VITAE TERRESTRIS PERFECTUM OBTULIT SACRIFICIUM INTERNUM.

Sacrificium internum perfectum est perfecta immolatio men-
tis qua Deum honoramus agnoscendo supremum suum dominium
— subiendo voluntatem nostram divinae voluntati — ex perfec-
ta caritate.

Atqui Christus a primo instanti suaे vitae terrestris talem ha-
buit mentem Deo immolatam.

Ergo perfectum obtulit sacrificium internum.

Ad maiorem. — Deum honorare ut Supremum Dominum est
actus virtutis religionis. Ipsa autem subiectio voluntatis est ac-
tus virtutis oboedientiae scil. voluntas exsequendi et exsecutio
praecepti seu mandati et in particulari circa cultum Deo exhiben-
dum, simulque est actus humilitatis. Perfecta autem voluntas est
quae Deo adhaeret caritate perfecta, quae forma est et radix om-
nium virtutum. Caritas ipsa est virtus qua mens Deo, fini ultimo,
unitur quasi unus spiritus effectus, et qua talis iam importat uni-
versaliter immolationem propriae voluntatis comparaturque ho-
locausto « totum combustum igne amoris », etsi non sit formaliter
illa spiritus immolatio quae est actus virtutis religionis aut oboe-

dientiae. Sed ex caritate perfecta procedit firma voluntas perfecte adimplendi quaecumque praecepta sunt speciatim quoad cultum Deo reddendum. Oboedientia est subiectio voluntatis praecepto superioris et ideo etiam ipsa oboedientia comparatur sacrificio, imo et antefertur omnibus sacrificiis externis secundum illud: « melior est oboedientia quam victima » (Reg. XV, 22). Per sacrificium immolatur aliena caro, per oboedientiam autem propria voluntas, ut dicit Gregorius (cfr. II-II, q. 104, a. 3, ad 1). Caritas est principium et finis ultimus. Religio (pars potentialis iustitiae) est principium proximum elicitivum actus cultus formaliter. Oboedientia est medium quo utitur caritas ad praeceptum circa cultum exsequendum quasi gladio spirituali. Unde breviter, sacrificium internum seu mens sacrificalis est voluntas Deum colendi ex caritate et oboedientia.

Ad min. — Christus ex perfecta caritate voluit Deum honore scil. paratus erat exequi praeceptum Patris circa cultum restituendum et quidem perfectum. Perfectam habuit caritatem, perfectam voluntatem exsequendi praeceptum ipsi impositum, perfectam voluntatem Deum colendi.

1) Hanc voluntatem autem habuit a primo instanti vitae suae terrestris perfectam: *a)* quia sanctificatus est seu caritate impletus per primum actum liberi arbitrii quem habuit a primo instanti vitae suae humanae.

b) quia novit praeceptum Patris: « Hoc mandatum accepi a Patre meo » (Ioann. X, 18).

c) praeceptum illud circa cultum scil. sese immolandi ad cultum perfectum instituendum, libere, oboedienter et humiliiter acceptando. « Ingrediens mundum dicit: hostiam et oblationem noluisti: corpus aptasti mihi; holocausta pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio: in capite libri scriptum est de me ut faciam, Deus, voluntatem tuam » (Hebr. X, 5, 9).

2) Hanc voluntatem habuit per totam vitam. « Meus cibus est, ut faciam voluntatem eius qui misit me... perficiens opus eius » (Ioann. IV, 34). « Nesciebatis quia in his quae Patris mei sunt oportet me esse? » (Luc. II, 48). Per totam vitam passio ipso praesens erat, eamque habuit tanquam opus praecipuum et consummatio-

nem totius vitae. « Baptismo autem habeo baptizari et quomodo coarctor usquedum perficiatur » (Luc. XII, 50; et cfr. Matth. XVI, 21, 24; item Marc. VIII, 32, 34). « Factus oboediens usque ad mortem » (Philipp. II, 8).

3) Haec tamen voluntas qua Christus actu caritatis, oboedientiae et religionis semper paratus erat ad praeceptum circa cultum exsequendum per immolationem cruentam sui ipsius, non erat actus sacrificialis simpliciter seu oblatio actualis sacrificii sui, quia nondum secumferebat signum symbolicum externum seu nondum referebatur ad passionem actu praesentem. Unde erat quidem mens sacrificialis et perfectum sacrificium internum, sed non stricte sacrificium illud internum quod est pars formalis sacrificii proprie dicti, non propter defectum mentis sacrificialis sed quia nondum venit hora eius scil. hora sacrificii eruendi.

B) DE SACRIFICIO CRUENTO. — CHRISTUS SACERDOS PERFECTUM OBTULIT SACRIFICIUM IN CRUCE INTERNUM SIMUL ET EXTERNUM

1º Est doctrina catholica etsi non verbis expressis solemniter definita. Cfr. Conc. Ephes. (431), Anathematismi Cyrilli, can. 10: « Obtulit autem semetipsum pro nobis in odorem suavitatis Deo (Eph. V, 2) Patri » (Denz. 122). Conc. Later. IV, c. Firmiter (Denz. 429). Conc. Trid. Sess. XXII, c. 2: « qui in ara crucis semel seipsum cruento obtulit » (Hebr. IX, 27) (Denz. 938). Doctrina est catholica fundamentalis. Ad hoc enim Christus constitutus est homo in carne passibili, sacerdos et victima, ut sacrificio cruento homines Deo reconciliaret adimplendo mandatum Patris circa cultum divinum. Manifestum est ex Evangelii, ex Epistolis S. Pauli, praecipue ex Epistola ad Hebraeos, ex Epistolis S. Petri, S. Ioannis, ex Apocalypsi. « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi » (Ioann. I, 29; I, 36; X, 18; S. Matth. XX, 28). « Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam (thusian, i. e. hostia cruenta) Dei in odorem suavitatis » (Ephes. V, 2). « Redempti estis... pretioso sanguine quasi Agni immaculati Christi et incontaminati... » (S. Petr. I, 18, 19). « Et cantabant canticum novum dicentes: dignus es Domine accipere librum et aperire signacula eius, quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sangu-

ne tuo » (Apoc. V, 9). « Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas et dealbaverunt in sanguine Agni » (Ibid. VII, 14). Epistola « ad Hebraeos » tota tractat de Christo sacerdote suoque sacrificio cruento. Sacrificia Veteris Legis habentur ut typi Sacrificii Christi. Eadem doctrina constat ex Liturgia: « Pascha nostrum immolatus est Christus » (Praef. Paschatis) Ceteroquin tota Liturgia versatur circa mysterium eucharisticum quod est memoriale passionis Christi.

2º Elementa veri et perfecti sacrificii inveniuntur in passione et morte Christi in cruce scilicet materia sacrificii seu res sensibilis seu hostia, Sacerdos legitimus, et actus oblationis immolativa.

a) Res sensibilis destinata sacrificio seu hostia a Deo determinata. A principio vitae erat hostia Deo dicata vi ipsius unionis hypostaticae ordinatae decreto divino in redemptionem per immolationem cruentam. In passione facta est hostia actualiter exhibita (cfr. III, q. a. 2, ad 3; haec responsio non invenitur in edit. critica Leonina, sed convenit menti S. Thomae). Fuit semper hostia actualiter secundum actum internum quo accipiebat passionem futuram; sed in cruce accepit passionem praesentem. Non quidem requiritur ut passio et mors sint omnino simul praesentes physice cum actu interno sed tamen moraliter loquendo. Unde inde ab ultima coena posset dici hostia actualiter exhibita.

b) Sacerdos legitimus a Deo institutus ut pro humano generare satisfactionem daret. Cfr. supra, de Christo sacerdote.

c) Actus oblationis immolativa, internus et externus, seu oblatio symbolica figurativa immolationis mentis. Etsi secundum quosdam auctores (uti Lepin et de la Taille) ad sacrificium non requiratur immolatio saltem actualis sed sufficit oblatio victimae, oblatio tamen Christi facta est modo immolatio. Ex caritate voluntarie se obtulit passioni et morti. « Oblatus est quia ipse voluit » (Is. LVII, 7). Non seipsum occidit sed voluit passionem et mortem subire (III, q. 22, a. 2; q. 48, a. 3 ad 3). Actu virtutis religionis se obtulit in ordine ad reconciliationem humani generis cum Deo ». Tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam » (Eph. V, 2). « Humiliavit semetipsum factus oboediens usque ad mortem, mortem autem crucis » (Philipp. II, 8) (cfr. S. Th. III,

q. 47, a. 2). Passio quam Christus in cruce libere sustinuit non tantum sufficienter sed perfectissime exprimit sacrificium internum, quia ipse Sacerdos Victima fuit sui sacrificii.

Nota. Obicitur quod ad sacrificium requiritur actio ritualis. Christus autem in cruce non se offert actione rituali nec secundum ritum Veteris Legis neque secundum ritum ab ipso institutum, nisi admittatur cum M. de la Taille quod oblatio ritualis ultimae coenae simul cum morte in cruce constitutat sacrificium, et ita etiam sacrificium eucharisticum esset oblatio ritualis victimae quondam immolatae secundum definitionem sacrificii bene notam huius auctoris (sc. sacrificium est oblatio victimae sive immolatae sive immolanda). Sed dicendum quod Christus Sacerdos supremus Novae Legis ad quem pertinet instituere ritum novum non tenebatur aliquo ritu. Passio quam Christus in cruce libere sustinuit excedit omnem ritum.

Art. III — DE IPSA PERPETUITATE SACRIFICII CRUCIS

A) IN GENERE OMNES ACTIONES ET PASSIONES CHRISTI SEU EVENTUS VITAE MORTIS ATQUE RESURRECTIONIS SEU OMNIA CHRISTI MYSTERIA QUANTUMCUMQUE PRAETERITA, SUNT QUODAMmodo PERPETUA SCILICET UT CAUSA MERITORIA ET SATISFACTORIA, IIS EXCEPTIS QUAE MORTEM CONSEQUUNTUR, ET UNIVERSALITER UT CAUSA EXEMPLARIS ET UT CAUSA EFFICIENS INSTRUMENTALIS.

1º *Causa meritoria et satisfactoria in perpetuum.*

Christus vi unionis hypostaticae ordinatae in redemptionem et vi gratiae Capitis qua est quasi una persona mystica cum hominibus, constitutus est Mediator in suo sanguine. Ipse satisfecit abundantiter pro peccatis et meruit gratiam salutis omnibus hominibus in perpetuum, nec est in aliquo alio salus. Et quidem Christus est causa meritoria et satisfactoria universalis et perpetua per omnia quae egit et passus est, quia crucis et praesepii eadem est ratio. Quilibet actus Christi Salvatoris ordinatur ad salutem hominum seu ad satisfaciendum pro peccato, et ad merendum, et suf-

ficiens fuisset ex parte operis quod est Dei-hominis, sed Deus propter necessitatem nostram ordinavit ut fructus humanae salutis non sequerentur nisi Christo paciente (S. Th. III, q. 46, a. 2 ad 1) ita ut opus Christi perficiendum fuit sacrificio crucis (cfr. et III, q. 48, a. 1, ad e et ad 3).

2º Causa exemplaris perpetua.

a) Per omnia quae Christus egit et passus est, est exemplar indefectibile seu immobile pro omnibus hominibus cuiuslibet conditionis in perpetuum, quod oportet omnes imitentur. « Induite novum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis » (Eph. IV, 24; item Col. III, 10, 12, 14 et ssq.; Galat. V, 24; VI, 14 et 17; II, 11 et 12; Rom. VIII, 17: « Si tamen compatimur... »).

b) est exemplar in quo renovamur secundum coniunctionem ad Ipsum. « In Ipso Deus nos elegit ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate, qui praedestinavit nos in adoptionem per Iesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis suae » (Ephes. I, 3, 5). Similitudinem suam nobis communicat ut Caput nostrum, gratiam influendo qua meremur et assimilamur Ipso.

3º Causa efficiens instrumentalis.

Etiam gratiam quam nobis meruit Christus, nobis per ea quae egit et passus est communicat in perpetuum efficientia quadam instrumentalis. « Actiones ipsius ex virtute divinitatis fuerunt nobis salutiferae, utpote gratiam in nobis causantes et per meritum et per efficaciam quamdam » (III, q. 8, a. 1, ad 1; et cfr. q. 48, a. 6 et qq. seq. speciatim q. 56, a. 1, ad 3). Christus est causa meritoria et exemplaris secundum operationem humanam propriam (late theandricam quae scil. procedit a Persona Verbi ut a principio QUOD secundum naturam humanam dotatam gratia ut principium quo). Sed insuper in quantum operatur per naturam humanam effectus proprios Dei virtute divina, operatur instrumentaliter ut instrumentum animatum coniunctum, (operatione stricte theandrica).

Nulla est ratio quare excluderetur efficientia a mysteriis Christi seu a suis actionibus et passionibus prout haberi potest scilicet modo instrumentali. Sed e contra omnino convenit tum fini incarnationis, tum unioni hypostaticae, tum gratiae capitum:

a) *Convenit fini incarnationis.* Incarnatio ordinatur ad nostram redemptionem seu ad liberationem a peccato et ad nostram sanctificationem et salutem aeternam. Unde conveniens est ut effectus illi non causentur efficienter a solo Deo sed etiam, in quantum non repugnat, per naturam humanam assumptam. Nihil autem obstat hoc fieri efficientia instrumentalis virtute divina. « Humana natura in Christo assumpta est ut instrumentaliter operetur ea quae sunt operationes propriae Dei, sicut est mundare peccata, illuminare mentes per gratiam, et introducere in perfectionem vitae aeternae » (S. Th. C. G. IV, 41).

b) *Convenit unioni hypostaticae:* Humana natura enim in Christo ipsa unione hypostatica naturaliter est instrumentum animatum coniunctum Divinitatis quasi ipsius organum seu instrumentum primum et universale. Verbum divinum utitur sua humanitate ut primo instrumento sibi scilicet propinquissimo ad operationes proprias Divinitatis ad quas natura humana cooperari potest, exclusa nempe creatione aut annihilatione, et per illud instrumentum operari potest etiam in distantia virtute sua divina. « Quia vero humanitas Christi est Divinitatis instrumentum omnes actiones et passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute divina ad salutem humanam » (S. Th. III, q. 48, a. 6, in c. et q. 8, a. 1). Etiam mors Christi tum in fieri tum in facto esse (q. 50, a. 6 in c.; ibid. ad 1, 2 et 3). Similiter resurrectio « Resurrectio Christi non est, proprie loquendo, causa meritoria nostrae resurrectionis, sed est causa efficiens et exemplaris. Efficiens quidem, in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, est quodammodo instrumentum divinitatis ipsius, et operatur in virtute eius... Et ideo sicut alia quae Christus in sua humanitate fecit vel passus est, ex virtute divinitatis eius sunt nobis salutaria... ita et resurrectio Christi est causa efficiens nostrae resurrectionis virtute divina cuius proprium est mortuos vivificare; quae quidem virtus praesentialiter attingit omnia loca et tem-

pora; et talis contactus virtualis sufficit ad rationem huius efficientiae » (q. 56, a. 1 ad 3).

c) *Convenit gratiae Capitis:*

primo, si Christus merendo solum et exemplariter causaret gratiam non esset Caput gratiae omnibus modis qui Eo convenire possunt.

secundo, quia Christus plenitudinem gratiae accepit capitalis sc. non pro se tantum sed pro omnibus suis membris in perpetuum, ut nempe gratia quam Ipse ut primus merens meruit derivaretur ad membra sua per efficientiam instrumentalem. « De plenitudine eius omnes accepimus et gratiam pro gratia » (S. Ioann. I, 16).

tertio, id quod est primum in quolibet genere est causa omnium quae sunt post, ut dicitur 2 Metaph. (S. Th. III, q. 56, a. 1). Christus homo autem ut Caput gratiae est primus in ordine gratiae. Quare est etiam causa omnium sc. instrumentalis prima et universalis influens omni tempore in perpetuum. Non esset conveniens ordini naturali quod Deus operaretur gratiam in Christo et in aliis immediate, sed oportet in aliis agere mediante illo in quo maxime influit.

Unde tenendum est quod prout multoties S. Doctor affirmat etiam efficienter scilicet instrumentaliter omnes actiones et passiones Christi nostram salutem operantur.

Non autem tractatur tantum de humanitate Christi sed de ipsis actionibus et passionibus Christi. Quare non est mens S. Thomae quod Christus coelestis efficienter in perpetuum influuit prout mysteria praeterita effectu quodam in gloria remanent, ita ut operationes et passiones uti mors in facto esse et resurrectio secundum se sumptae tantum tunc temporis agere potuissent et gratiam causare quando evenerunt, nunc autem non nisi prout in humanitate Christi gloriosa quodammodo remanserunt. De ipsis actionibus et passionibus speciatim quae formaliter ut Christi viatoris meritoriae erant, etiam S. Doctor affirmat quod efficienter instrumentaliter operantur nostram salutem seu effectum habent in perpetuum. « Dicendum quod passio Christi secundum quod comparatur ad divinitatem eius, agit per modum efficientiae; in quantum

vero comparatur ad voluntatem animae Christi, agit per modum meriti... » (III, q. 48, a. 6, ad 3). Certe humanitas Christi est instrumentum ideoque et omnes actiones et passiones instrumentaliter operantur; sed non intelligendum quod humanitas Christi et non iam actiones et passiones instrumentaliter agunt nisi prout effectu remanent in Christo coelesti etsi etiam sic agere possunt. Nec textus iam citatus de resurrectione interpretari potest de sola humilitate gloriosa. « Resurrectio Christi... est causa efficiens et exemplaris. Efficiens quidem, *in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit*, est quodammodo instrumentum divinitatis ipsius et operatur in virtute eius » (III, q. 56, a. 1 ad 3). Agitur enim in illo articulo de mysterio resurrectionis seu de Christo homine resurgente, et ita de humanitate Christi cui resurrectio competit, non autem de humanitate Christi gloriosa. Ceteroquin ipse S. Doctor in prima obiectione haec habet: « posita enim causa sufficienti, necesse est effectum ponи. Si ergo resurrectio Christi est causa sufficiens resurrectionis corporum, STATIM eo resurgente omnes mortui resurgere debuerunt ». Respondit autem « resurrectio Christi est causa nostrae resurrectionis per virtutem Verbi uniti, quod quidem operatur secundum voluntatem. Et ideo non oportet quod statim sequatur effectus, sed secundum dispositionem Verbi Dei ». Alio loco: « Dicendum quod effectus sequitur ex causis instrumentalibus secundum conditionem causae principalis. Et ideo cum Deus sit causa principalis nostrae resurrectionis, resurrectio vero Christi sit causa instrumentalis, resurrectio nostra sequitur resurrectionem Christi secundum dispositionem divinam, quae ordinavit ut tali tempore fieret » (Comm. in I Cor. 15, lect. 2). Insuper S. D. sibi obicit quod non datur contactus inter resurrectionem Christi et nostram et respondet: » resurrectio Christi (sicut alia quae Christus fecit vel passus est ex virtute divina sunt nobis salutaria) est causa efficiens nostrae resurrectionis virtute divina, cuius proprium est mortuos vivificare; quae quidem virtus PRAESENTIALITER attingit omnia loca et TEMPORA: et talis contactus virtualis sufficit ad rationem huius efficientiae » (III, q. 56, a. 1 ad 3). Eamdem difficultatem S. D. affert ubi de efficientia passionis (q. 48, a. 6, 2) « passio Christi non potuit contingere omnes homines. Ergo non potuit efficienter operari salutem omnium hominum », et respondet: « passio Christi, licet sit

corporalis, habet tamen spiritualem virtutem ex divinitate unita; et ideo per spiritualem contactum efficaciam sortitur, scilicet per fidem et fidei sacramentum » (i. e. per actum animae et per usum exteriorum rerum).

Ubicumque S. Doctor tractat de efficientia mysteriorum Christi ad difficultates solvendas semper recurrit ad virtutem divinam seu virtutem Verbi uniti qua mysteria instrumentaliter operantur nostram salutem omni loco et tempore secundum dispositiōnem ipsius Verbi divini contactu virtuali seu spirituali. Actiones et passiones Christi virtute divina subiectum quantumcumque distans loco aut et tempore attingere possunt prout ipse vult.

Altum quidem mysterium latet in secreta illa activitate qua virtus divina Verbi incarnati dependenter ab actionibus et passionibus suae humanitatis praeteritis nostram salutem operatur (per sacramenta aut et extra). Nulla tamen contradictio appetit in illa mysteriorum instrumentalitate secundum quam Deus immensus et aeternus cui omnia ad nutum oboediunt instrumentis a se electis virtutem communicat in ordine ad effectum producendum ubi et quando Ipse vult prout manifeste S. Doctor docet ut supra vidimus. Rite animadvertisendum quod Deus seu Verbum divinum non utitur instrumento ex indigentia seu necessitate, sed libere eligit res ut de non-instrumento instrumentum fiant, sive sint res materiales sive sint actus interni aut axterni. Unde etsi actu instrumentum non sit nisi quod operationem propriam habet praeviam, prioritate naturae, motioni qua elevatur et movetur ad effectum causae principalis, haec tamen operatio propria a Deo determinari potest prout Ipso placet, etsi conveniens sit quaedam similitudo, uti in baptimate aqua abluedo corpus animam purificat a peccato seu gratiam causat virtute divina. Quare actio propria huius~~aut~~ illius mysterii sumitur secundum quod secum fert exemplaritatem quamdam, qua specialis effectus figuratur et designatur. « Dicendum quod secundum rationem efficientiae, quae dependet ex virtute divina, communiter tam mors Christi quam etiam resurrectio est causa tam destructionis mortis quam reparationis vitae; sed secundum exemplaritatem mors Christi, per quam recessit a vita mortali, est causa destructionis mortis nostrae; resurrectio vero eius, per quam inchoavit vitam immortalē, est causa reparationis vitae nostrae » (S. Th. III, q. 56, a. I).

ad 4). Unde singula mysteria vitae, mortis et glorificationis Christi diversimode referri possunt ad effectus supernaturales quos virtute divina instrumentaliter producunt.

Prae oculis etiam habendum quod instrumentum — praecipue illud quo Verbum divinum uti vult — sua actione propria non necessarie causare debet dispositionem in subiecto effectus sicut serra in ligno, sed sufficit ut causa principalis aliquo modo actionem suam coaptet instrumento quod hoc modo dispositio agit sicut aqua propria operatione corpus abluendo animam a peccato purificat virtute divina transeunter participata. Et etsi in tempore quo effectus producitur, instrumentum (quod est movens motum entitate viali a Deo inducta) iam non actu secundum se existat aut iam non actu moveatur, non exinde concludendum est quod Verbum divinum virtute sua aeterna effectum tempore praesenti producere non posse dependenter ab activitate instrumentalis praeterita, prout instrumentaliter per humanitatem suam aegrotum sanare potuit in loco distante quidem a sua humanitate sed non a sua Divinitate. « Agens creatum, ait J. Gredt, O.S.B., in distans agere potest tanquam instrumentum Dei. Sed haec revera non est actio in distans, cum Deus ubicunque praesens sit, qui tanquam causa⁵ principalis producit in subiecto distante ab instrumento effectum aliquem tanquam dependentem ab instrumento ». ⁵ Quod de distantia locali dicitur extendendum est ad distantiam temporalem cum Deus sit immensus et aeternus et ideo ut dicit S. Thomas « praesimaliter attingit omnia loca et tempora, et talis contactus virtualis sufficit ad rationem huius efficientiae » (III, q. 56, a. 1, ad 3). Contactus virtualis habetur quia instrumentum quantumcumque distans loco aut tempore conjungitur effectui non secundum se seu contactu physico sed secundum virtutem divinam agentem.

Non pauci theologi, praecipue inde a Fr. Suarezio († 1617), etiam inter thomistas qui et argumenta Suarezii acceperunt, estimabant Deum quidem agere posse per instrumentum in subiec-

⁵ Elem. Phil. Aristotelico-Thomisticae, A. Philos. nat. gen. C. II, n° 349, 2; Edit. 5a, 1929.

tum loco distans, non tempore. Ita Sylvius, Ioann. a S. Thoma, Salmantenses, Gonet, Billuart et ali ea praecipua ratione quia agens non existens nequit operari. Quare conati sunt etiam benignam dare interpretationem textuum S. Thomae. Sed talis sententia non est S. Thomae ut ex dictis constat, nec est inveniri apud priores suos discipulos vel commentatores, qui admittunt causalitatem efficientem instrumentalem humanitatis Christi seu actionum et passionum sed non expresse problema ponunt quoad distantiam. Nec ipse Capreolus († 1444) ponit tale problema. De mente autem Caietani († 1534) disputatur quia diversimode loqui videtur in Commentario Summae S. Thomae parte III, q. 13, a. 2, n° VI, et q. 56, a. 1 ad 3, n° II. In primo loco etsi non expresse distinguat distantiam secundum locum et secundum tempus tamen universaliter affirmat: « Quia omnipotentia non est alligata certis instrumentis, locis aut propinquitatibus, ideo non refert quavis re utatur Deus ad quocumque miraculum. Nam, sicut potest sine instrumento illud opus perficere, ita potest non solum efficere per instrumentum, sed per quocumque, et ubicumque existat, et quantumcumque distet. Non enim minuitur aut arctatur omnipotentia divina ad limites instrumenti quod assumit: sed instrumentum elevatur ad omnipotentiae executionem in tali miraculo ad quod efficiendum ordinatur ab ipsa ». Attamen « nulla creatura potest instrumentaliter creare » (Ibid. n° VII). In secundo loco, q. 56, a. 1, ad 3 n° II haec habet: « In responsione ad tertium, adverte quod humanitas Christi, quia est organum coniunctum personaliter Verbo Dei, est velut *universale instrumentum Dei* ad miracula facienda, ut ex superius dictis (q. 13, a. 2) habetur. Determinatur autem ad esse instrumentum *ad hoc vel illud opus miraculosum* per aliquam eius conditionem. Ita quod *ex hoc quod passa* est, intelligimus communicatam sibi, per quamdam appropriationem, *virtutem remissivam peccatorum*; et *ex hoc quod resurrexit* communicata similiter sibi est *virtus resuscitativa mortuorum*, et sic de aliis similibus instrumentalibus actionibus quae humanitati Christi tribuuntur instrumentaliter, Deo autem principaliter ». Caietanus in hac responsione efficientia instrumentalis supposita explicat quomodo humanitas Christi se habeat ad diversos effectus v. g. ad remissionem peccatorum et ad resurrectionem. Sed non est quaestio de loco aut tempore; nec de oppositione inter humani-

tatem cum suis actionibus et passionibus praeteritis et humanitatem prout nunc est. Plures tamen theologi saec. XVI° et XVII° contra Caietanum scripserunt quasi ipse negasset actiones et passiones Christi praeteritas instrumentaliter effectus habere omni tempore in perpetuum. Ita Dominicus Soto († 1560), Barth. Medina († 1580), Nazarius († 1645) qui firmiter tenent S. Thomam docuisse mysteria Christi causare nostram iustificationem in perpetuum.

Nostro tempore theologi sat communiter admittunt quod S. Thomas certe docet efficaciam perpetuam instrumentalem actionum et passionum Christi praeteritarum.⁶

B) DE SACRIFICIO CHRISTI IN PARTICULARI

Quod de omnibus actionibus et passionibus seu de singulis mysteriis Christi dictum est speciatim applicandum est Sacrificio Christi in cruce semel peracto, quo nempe consummatur opus Salvatoris in terris et quod centrum constituit omnium mysteriorum Christi. Cum autem Sacrificium sit actus Sacerdotis aeterni principiu[m] in particulari quaerimus nunc quonam sensu illud cruentus in cruce peractum perennitate gaudeat seu quomodo permaneat modo particulari etiam in coelo.

⁶ Cfr. P. Hugon, *La causalité instrumentale dans l'ordre surnaturel*, Paris, 1924; Bittremieux, *De mediatione universali* B. M. Virginis, Bruges, 1926; Bouessé, *La causalité efficiente instrumentale de l'humanité du Christ*, Rev. thom. 1934; Van Meegeren, *De causalitate instrumentalis humanitatis Christi iuxta D. T. doctrinam expositio exegistica*, Venlo, 1939; J. Geffré, O. P. in Bull. thom. 9 (1956) p. 812-817; F. Holtz, *La valeur sotériologique de la résurrection du Christ selon S. Thomas*, Ephem. Lov. 1953; Journet, *La Messe*, Bruges, 1957; J. Hamer, P. O. *Bulletin de théologie dogmatique*, Rev. Sc. phil. et théol. (1959); C. Fandal, O.P. *The essence of the Eucharistic Sacrifice*, River Forest, Illinois, 1960; Nicholas Crotty, C. F. *The redemptive role of Christ's resurrection*, The Thomist, jan. 1962. — E contra Colman E. O'Neill, O. P., *The Mysteries of Christ and the Sacraments*, The Thomist, Ian. 1962, № 1, sequitur adhuc sententiam Suarezii, Ioan. a S. Thoma aliorumque theologorum plurimorum saeculi XVI et XVII.

10 *Sacrificium Christi in cruce cruenter peractum perpetuum est, scilicet permanens in aeternum quoad consummationem ita ut non egeat renovari* (S. Th. III, q. 22, a. 5).

Sicut quodlibet sacrificium ita et illud quod Christus in Calvariae monte obtulit sub duplici aspectu reali considerari potest scilicet sub aspectu oblationis vel immolationis et iterum sub aspetto consummationis seu assecutionis finis intenti, qui speciatim consistit in reconciliatione cum Deo.

a) Manifestum est quod actus oblationis seu immolationis quo Christus se ipsum in cruce obtulit semel locum habuit. « Per proprium sanguinem introivit semel in Sancta, aeterna redemptione inventa » (Hebr. IX, 12); « neque ut saepe offerat semetipsum, quemadmodum pontifex intrat in Sancta per singulos annos in sanguine alieno. Alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi; nunc autem semel in consummatione saeculorum, ad destitutionem peccati, per hostiam suam apparuit » (Ibid. 25-26).

Actus oblationis comprehendit actum internum et externam huius manifestationem simul. Christus Sacerdos se ipsum obtulit tum actu interno (religionis, oboedientiae et caritatis) tum actu externo ut signo oblationis internae libere subeundo passionem et mortem. « Passio Christi fuit sacrificii oblatio, in quantum Christus propria voluntate mortem sustinuit ex charitate; in quantum autem a persecutoribus est passus, non fuit sacrificium sed peccatum gravissimum » (S. Th. III, q. 47, a. 4 ad 2). Obtulit sacrificium ut viator et actus internus et externus formaliter sumptu prout constituunt sacrificium cruentum tempore passionis secundum se transierunt. Certe actus internus seu mens sacrificialis quam habuit inde ab incarnatione remanet sed cum iam non sit coniuncta actui externo seu signo symbolico non est pars formalis sacrificii crucis. Et insuper actus internus remanens iam non remanet viatoris sed fit comprehensoris tantum.

b) Sacrificium Christi semel oblatum in cruce permanet in perpetuum in sua consummatione. Consummatio sacrificii consistit « in hoc quod illi pro quibus sacrificium offertur, finem sacrificii consequuntur. Finis autem sacrificii quod Christus obtulit

non fuerunt bona temporalia sed aeterna, quae per eius mortem adipiscimur » (S. Th. q. 22, a. 5, in c.). « Bona autem repromissa in veteri testamento erant bona temporalia... Sed Christus est pontifex futurorum bonorum... quia per pontificatum eius introducimur in bona futura... Item in veteri dispensabantur figuralia... Sic ergo per bona futura possunt intelligi vel bona caelestia, et hoc respectu novi testamenti; vel bona spiritualia respectu veteris quod eorum figura erat » (S. Th. Comm. « Ad Hebr. » c. IX, lect. 3a). Unde per finem sacrificii intelligere possumus gratiam et gloriam seu reconciliationem vel unionem cum Deo inchoatam aut consummatam.

Sacrificium igitur in cruce oblatum cum, tanquam actus perfectus cultus Deo debiti secundum praeceptum divinum, Deo acceptissimum fuit valorisque infiniti, sufficiens erat et numquam iterandum. « Una oblatione consummavit in aeternum sanctificatos » (Hebr. X, 14). Remanet sacrificium semel oblatum virtute perpetua qua sanctificare potest omnes pro quibus oblatum fuit semel. « Licet passio et mors Christi de caetero non sint iteranda, tamen virtus illius hostiae semel oblatae permanet in aeternum » (S. Th. III, q. 22, a. 5, ad 2). Quid autem intelligendum sit per « virtutem illam in aeternum permanentem » S. Doctor explicat ubi de modo passionis quoad effectum (III, q. 48 et ssq.). Non quidem distinguit S. D. in passione circonstancias historicas ab actu salvifico seu a mysterio salutis perenni vel supra-temporaneo prout hodie nonnulli, sed ipsae passioni concrete sumptae tribuit virtutem sempiternam per respectum ad nostram salutem operandam. Distinguit autem diversos aspectus huius virtutis seu diversos modos agendi scilicet modum meriti, satisfactionis, sacrificii, redemptionis et modum efficientiae, qui diversi modi inter se intime connectuntur et valorem passionis manifestant. « Passio Christi secundum quod comparatur ad divinitatem eius egit per modum efficientiae; in quantum vero comparatur ad voluntatem animae Christi, agit per modum meriti; secundum vero quod consideratur in ipsa carne Christi, agit per modum satisfactionis in quantum per eam liberamur a reatu poenae; per modum vero redemptionis, in quantum per eam liberamur a servitute culpae; per modum sacrificii, in quantum per eam reconciliamur Deo » (III, q. 48, a. 6, ad 3).

Proinde loquendo de virtute passionis saepe saepius S. D. intendit universaliter virtutem salutiferam vel iustificativam aut explicite ponit unum aut plures modos (cfr. III, q. 62, a. 5 et 6). Speciatim autem attendit efficientiam quando passionem considerat ut operantem virtute divina, etiam si passionem vocat sacrificium. « In quantum eius humanitas operabatur in virtute divinitatis illud sacrificium erat efficacissimum ad delenda peccata » (III, q. 22, a. 3 ad 1). Operari enim « in virtute divinitatis » ut sic proprie. refertur ad efficientiam, scilicet instrumentalem. « Quia vero humanitas Christi est divinitatis instrumentum, ut supra dictum est, quaest. 41, art. 2, ideo ex consequenti omnes actiones et passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute divinitatis ad salutem humanam. Et secundum hoc passio Christi efficienter causat salutem humanam » (III, q. 48, a. 6, in c.). In quaest. 41, art. 2, agitur de virtute operandi miracula: « in Christo sunt duae naturae... Et tamen una earum agit cum communicatione alterius, in quantum scilicet humana natura est instrumentum divinae actionis, et actio humana virtutem accipit a natura divina, sicut supra habitum est, quaest. 13, a. 3 » (III, q. 43, a. 2, in c.).

Unde virtus illius hostiae semel oblatae sempiterna est quatenus producuntur effectus omni tempore et in perpetuum a Deo dependenter a passione et morte Christi in cruce etiam ut ab instrumento efficienter operante. Imo non tantum « mors in fieri » sed et « mors Christi, secundum quod consideratur in « facto esse », etsi non est ad nostram salutem operata per modum meriti, est tamen operata per modum efficientiae (III, q. 50, a. 6, ad 2 et ad 3). « Passio Christi, licet sit corporalis, habet tamen spiritualem virtutem ex divinitate unita, et ideo per spiritualem contactum efficaciam sortitur, scilicet per fidem et fidei sacramentum » (III, q. 48, a. 6, ad 2) i. e. per fidem seu actum animae et per sacramenta fidei seu per usum exteriorum rerum (cfr. Ibid.).

Differt sacrificium Christi a sacrificiis Veteris Legis figuralibus; quae tantum aliquam virtutem habebant ad sanctificandum ut figurae sacrificii crucis et ut signa fidei in Christum venturum. Unde illa sacrificia annuatim saltem renovanda erant. Sed Sacrificium « vitae Agni qui occisus est ab origine mundi » (Apoc. XIII, 8) pro tempore praeterito et futuro semel oblatum sufficit nec renovari debet. Diversimode tamen sacrificium Christi cruentum effec-

tum operatur in Veteri et Novo Testamento. « Nihil prohibet id quod est posterius tempore, antequam sit, movere secundum quod praecedit in actu animae, sicut finis... sed illud quod nondum est in rerum natura, non movet secundum usum exteriorum rerum; unde causa efficiens non potest esse posterior in ordine durationis, sicut causa finalis. Sic ergo manifestum est quod a passione Christi quae est causa iustificationis, convenienter derivatur virtus iustificativa ad sacramenta novae Legis, non autem ad sacramenta veteris Legis » (III, q. 62, a. 6, in c.) Unde patres in V. L. iustificabantur fide passionis Christi futurae; non per sacramenta fidei, quae virtutem habent a passione Christi.

Etsi tenendum quod secundum S. Thomam Sacrificium Christi in cruce peractum in virtute divina aeterna Verbi uniti efficienter-instrumentaliter effectum operentur in perpetuum, non excluditur quod humanitas Christi gloriosa prout iam de resurrectione dictum est instrumentum coniunctum remaneat suae Divinitatis et sic semper operari possit sc. exemplariter et efficienter. Attamen rite animadvertisendum quod Christus, Deus-homo passionem suam seu Sacrificium crucis ordinavit in salutem hominum et alia mysteria tantum prout cum passione sua connexa sunt.

2º De Sacrificio coelesti. Sacrificium in cruce oblatum permanet in sua consummatione gloriosa in colestibus.

Christus Sacerdos in aeternum officium suum sacerdotale prosequitur in gloria, secundum illud (Hebr. VII, 24-25): « Sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest... semper vivens ad interpellandum pro nobis ». « Interpellat autem pro nobis, ait S. Thomas, primo humanitatem suam, quam pro nobis assumpsit, repraesentando. Item sanctissimae animae suae desiderium quod de salute nostra habuit, exprimendo, cum quo interpellat pro nobis » (Comm. in Epist. « Ad Hebr. » c. VII, lect. 4a).

Sed quomodo remanet Sacrificium crucis? Remanet semper in Christo perfecta illa caritas, non iam ut viatoris sed ut comprehensoris tantum, qua praesens est Deo ut hostia perpetua Deo acceptissima. Unde Hebr. X, 12: « Hic autem unam pro peccatis of-

ferens hostiam, in sempiternū sedet in dextera Dei ». Oblatio coniuncta immolationi cruentae cum hac transiit qua talis pro semper, remanente tamen mente sacrificali quam Christus habuit a primo instanti vitae suaे humanæ, et quae nunc pertinet ad sacrificii consummationem. Sacrificium externum crucis aliquo modo etiam remanet quatenus Christus se in perpetuum Deo praesentem tenet cum cicatricibus gloriosis passionis « ut Patri pro nobis supplicans quale genus mortis pro homine pertulerit, semper ostendat » (S. Th. III, q. 54, a. 4, in c.) Unde Apoc. V, 6: « Et vidi, et ecce in medio throni et quattuor animalium et in medio Seniorum Agnum stantem tanquam occisum ».

Huic sacrificio coelesti quo consummatur illud crucis, beati et viatores associantur diversimode: Beati vita gloria indefectibili qua Christo Sacerdoti et Victimae gloriam reddunt dum partem habent in sua gloria, conformes effecti Ipso secundum redundantiam Ipsius beatitudinis. Oblationi Christi seu menti sacrificali Christi associantur adhaerendo Deo visione beata et caritate inamissibili prout in termino constituuntur et sacrificium internum semper exhibent. « Et cantabant canticum novum, dicentes: Dignus es Domine accipere librum et aperire signacula eius: quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, et lingua, et populo et natione » (Apoc. V, 9). Non iam requiritur sacrificium externum, non tantum quia iam est consummatio aeterna sacrificii salvifici, sed et quia alia est conditio beatorum et viatorum. In vita coelesti signa sensibilia oblationis internae non requiruntur ad cognitionem et manifestationem huius, sed tantum adsunt ut irradiationes gloriae animae in corpore glorioso. Et hoc modo sicut in corpore Christi stigmata inveniuntur passionis ita et martyrum. « Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine Agni » (Ibid. VII, 14).

Viatores associantur Christo glorioso quatenus ipsis gratia seu senien gloriae infunditur, ita ut Christo assimilentur patienti et compatiendo gloriam assequantur secundum illud Sancti Pauli: « heredes quidem Dei, coheredes autem Christi: si tamen compatimur ut et conglorificemur » (Ad Rom. VIII, 17).

Sed praeterea Christus Sacerdos et Victima, Pontifex noster et Caput gratiae, consummando suum sacrificium salutare in cruce, nos associare voluit oblationi suae seti communicare Sacrificium suum Ecclesiae, instituendo auctoritative ut Deus et instrumentaliter ut homo Sanctissimam Eucharistiam, Sacramentum et Sacrificium, de quo nunc in particulari est tractandum.

CAPUT III

DE EXERCITIO SACERDOTII AETERNI IN SACRIFICIO SACRAMENTALI

Ordo sacramentalis intelligitur complexus signorum visibilium seu symbolorum sacrorum quibus homines Christo configuran tur et associantur in hac vita ita ut cum Ipso Sacerdote aeterno unum constituant Corpus mysticum quod est Ecclesia Catholica Romana. « Per sacramenta quae de latere Christi pendentis in cruce fluixerunt dicitur esse fabricata Ecclesia Christi » (S. Th. III, q. 64, a. 2 ad 3 — Glossa Lomb. super Rom. cap. V, v. 14. et cfr. q. 62, a. 5, Sed Contra: « Ex latere Christi dormientis in cruce fluxerunt sacramenta, per quae salvata est Ecclesia).

Sacramenta Novae Legis a Christo (Deo-homine) instituta figurant mysterium gratiae illudque vere continent nobisque communicant efficienter. Sunt signa rei sacrae seu mysterii gratiae et non signa tantum sed quae mysterium gratiae continent et illud quodammodo nobis communicant efficaciter. Non quidem omne quod figurant efficiunt; non enim efficiunt ipsam causam sanctificationis nostrae, quae est Passio Christi, quam tamen quodammodo continent cum saltem in eius virtute agant, neque directe efficiunt ultimum finem sanctificationis nostrae quae est vita aeterna, sed efficiunt directe formam sanctificationis nostrae scil. quae consistit in gratia et virtutibus (III, q. 60, a. 3), et quae-dam etiam efficiunt characterem conformitatis cum Christo sacerdote (q. 63, a. 3) ut omnes sanctificati simul cum Ipso et per Ipsum cultum reddamus Deo dignum in caritate.

Unde duplex est aspectus sacramentorum prout unionem cum Christo sacerdote constituunt in Corpore suo Mysticō: a) secundum gratiam sacramentalem qua in Ipso renovamur per deletionem peccati et defectuum et per augmentum gratiae prout vita individualis et socialis postulat.

b) secundum cultum religionis christianaee qui est finis totius ordinis sacramentalis. « Sacraenta novae Legis ad duo ordinantur scilicet in remedium peccati et ad cultum divinum » (q. 63, a. 6, in c.) « Sacraenta Ecclesiae ordinantur ad duo, — scilicet ad perficiendum hominem in his quae pertinent ad cultum Dei secundum religionem christianaee vitae —, et etiam in remedium contra defectum peccati » (q. 65, a. 1, in c.).

Potissimum sacramentum « finis et consummatio omnium sacramentorum » (q. 65, a. 3) est SS.ma Eucharistia quae simul est sacramentum et sacrificium Ecclesiae; unde et maxime ad cultum divinum pertinet scilicet per modum ipsius actionis cultus, dum alia sacraenta per modum agentis (Ordo) aut recipientis. « Per modum quidem ipsius actionis pertinet ad divinum cultum Eucharistia, in qua principaliter divinus cultus consistit, in quantum est Ecclesiae sacrificium » (q. 63, a. 6).

Etsi Sacerdos aeternus suum sacerdotium consummet in terris per omnia sacraenta quae agunt in virtute passionis (q. 62, a. 6, in c.) excellentissime tamen illud exercet per hoc Sacramentum-Sacrificium, speciatim secundum rationem sacrificii, quatenus Ecclesiam participem reddit in mysterio sacramentali sui Sacrificii cruenti per modum veri et proprie dicti sacrificii. Institut enim Christus sacrificium eucharisticum ut per illud Ecclesia non tantum fructus perciperet Sacrificii cruenti, sed ut etiam oblatione proprie sacrificali associetur in perpetuum oblationi sacrificali Sacerdotis aeterni in cruce peractae, ita ut sacrificium eucharisticum non sit novum simpliciter sacrificium aliud ab illo quod Christus obtulit sed huius perpetuatio sacramentalis. « Sacrificium autem quod quotidie in Ecclesia offertur, non est aliud a sacrificio quod ipse Christus obtulit, sed eius commemoratio. Unde Augustinus in 10 de Civit. Dei, cap. 20 in medio: Sacerdos ipse Christus offerens, Ipse et oblatio; cuius rei sacramentum quotidianum esse voluit Ecclesiae sacrificium » (III, q. 22, a. 3, ad 2), « quae cum Ipsius Capitis corpus sit, seipsum per ipsum discit offerre » (Civit. Dei, 10-20, P. L. 41, 298). Sacrificium Eucharisticum ideo non est mera seu nuda commemoratio Sacrificii crucis cum idem sit Offerens ministerio sacerdotum et eadem Victima praesens sub speciebus panis et vini, ita ut Sacrificium Eucharisticum seu Eccle-

siae sit quodammodo unum cum illo crucis seu huius perpetuatio sacramentalis.

Problema autem arduum est quomodo in Sacrificio quotidiano quod ubique terrarum offertur semper Sacerdos aeternus sit Ipse offerens et ipsa oblatio seu Victima et quidem ita ut hoc Sacrificium simul sit suum et Ecclesiae? Unde tria examinanda occurunt:

- 1º Sacerdos offerens
- 2º Victima oblata
- 3º Unitas Sacrificii cruenti Christi et incruenti Ecclesiae.

Art. I — DE SACERDOTE OFFERENTE

1º *De ministro.*

Cum in sacrificio sacramentali adsit sacerdos qui nomine Christi et Ecclesiae sacrificium offert, imprimis considerandum est qua potestate sacerdos ille visibilis seu minister actum oblationis exercet.

Sacerdotes Veteris Legis deputabantur a Deo aliqua consecratione externa tantum. A Deo vocabantur et instituebantur sive iam ante Legem per vocem populi aut auctoritate humana legitima, sub Lege autem per designationem ipsius Dei vocantis ut Aaron. Sacerdotium exercebant fructuose ex praevisis meritis Christi; non tamen agebant in suo nomine et persona nec in sua virtute proprie loquendo, sed tanquam figurae veri Sacerdotis aeterni venturi. Unde non erant instrumenta vel ministri Christi sed sacerdotes figurales seu umbrae Sacerdotis aeterni, exercentes sacerdotium figurale. « Umbram habens lex futurorum bonorum » (Hebr. X, 1).

E contra sacerdotes Novae Legis non tantum deputantur deputatione morali et consecratione iuridica extrinseca, sed consecratione intrinseca tali qua physice participant potestatem sacerdotalem aeterni Sacerdotis ut active se habere valeant in cultu speciatim quoad actum praecipuum scilicet oblationem sacrificii. Per characterem sacerdotalem indelebilem animae impressum Christo Sacerdoti configurantur aptique sunt ut partem activam in cultu christiano habeant agendo proprie in nomine, persona et

virtute Christi. « Sacerdos consecrat hoc sacramentum non virtute propria, sed sicut minister Christi, in cuius persona consecrat hoc sacramentum » (III, q. 82, a. 5, in c.) « Hoc sacramentum est tantae dignitatis quod non conficitur nisi in persona Christi » (Ibid. a. 1 in c.). « Sacerdos in Missa ...in consecratione loquitur in persona Christi, cuius vices gerit per ordinis potestatem » (Ibid. a. 7, ad 3). « Forma huius sacramenti profertur quasi ex persona Christi loquentis, ut detur intelligi quod minister in perfectione huius sacramenti nihil agit, nisi quod profert verba Christi » (q. 78, a. 1, in c.). « Sacerdos gerit imaginem Christi, in cuius persona et virtute verba pronuntiat ad consecrandum » (q. 83, a. 1, ad 3). « Virtus consecrativa non solum consistit in ipsis verbis, sed etiam in potestate sacerdoti tradita in sua consecratione et ordinatione... nam virtus instrumentalis in pluribus instrumentis consistit per quae agit principale agens » (q. 82, a. 1, ad 1). Ipsa autem consecratione materiae sacramentum conficitur et sacrificium offertur. « Hoc sacramentum perficitur in consecratione Eucharistiae in qua sacrificium Deo offertur » (q. 82, a. 10, ad 1). « Consecratione huius sacramenti sacrificium offertur » (Ibid. in c.).

Sacerdotes igitur « per sacramentalem potestatem » (q. 82, a. 1, ad 2) consecrant materiam pronuntiando verba Christi et sic offerunt sacrificium in nomine, persona et virtute Christi. Sacramentalis potestas tradita sacerdoti in sua ordinatione seu character ordinis sacerdotalis, est potestas ministerialis seu instrumentalis, quam sacerdotes a Christo instituti exercent dum actu verba consecrativa pronuntiant, quibus virtute divina substantiam panis et vini convertunt in Corpus et Sanguinem Christi, seu sacrificium offerunt. « Nec obstat quod sacerdos ea (sc. verba consecrationis) recitative profert quasi a Christo dicta, quia *propter infinitam virtutem Christi*, sicut ex contactu carnis suae vis regenerativa pervenit non solum ad illas aquas quae Christum tetigerunt, sed *ad omnes ubique terrarum per omnia futura saecula*, ita etiam *ex prolatione ipsius Christi haec verba virtutem consecrativam sunt consecuta, a quocumque sacerdote dicantur, ac si Christus ea prae-sentialiter proferret* » (q. 78, a. 5, in c.) Non igitur agit minister principaliter ut minister Ecclesiae sed Christi, cuius vices gerit per ordinis potestatem. « Sacerdos in Missa in orationibus quidem loquitur in persona Ecclesiae, in cuius unitate consistit; sed in con-

secratione sacramenti loquitur in persona Christi, cuius vicem gerit per ordinis potestatem » (q. 82, a. 7, ad 3). Unde cum sacrificium consistat in consecratione, non potest dici quod Ecclesia offerat sacrificium eucharisticum nisi prout offert per illa sua membra quae sunt ministri Christi. Hoc modo recte dicitur quod Sacrificium Eucharisticum est sacrificium Ecclesiae seu Corporis Christi mystici cuius Christus est Caput.

Minister cum sit instrumentum animatum anima rationali per se agit voluntarie pronuntiando verba consecrationis, dum movertur divina virtute ad conversionem operandam panis et vini in Corpus et Sanguinem Christi. « Instrumentum inanimatum non habet aliquam intentionem respectu effectus, sed loco intentionis, est motus quo movetur a principali agente. Sed instrumentum animatum, sicut minister, non solum movetur, sed etiam quodammodo movet seipsum, in quantum sua voluntate movet membra ad operandum; et ideo requiritur eius intentio, qua se subiciat principali agenti, ut scilicet intendat facere quod facit Christus et Ecclesia » (III, q. 64, a. 8, ad 1; et cfr. q. 7, a. 1, ad 3; q. 18, a. 1, ad 2). Minister igitur pronuntiando verba consecrationis cum intentione faciendi quod facit Christus et Ecclesia, sacrificium offert.

Caritas autem et fides ministri non sunt de necessitate sacramenti. Ad rationem instrumenti requiritur quaedam operatio propria, quia secus nullum esset instrumentum seu non haberetur susceptivum motus et elevationis ad operandum instrumentaliter. Sed « instrumentum (formaliter ut instrumentum) non agit secundum formam propriam aut virtutem, sed secundum virtutem eius a quo movetur. Et ideo accidit instrumento in quantum est instrumentum, qualemcumque formam vel virtutem habeat, praeter id quod exigitur ad rationem instrumenti; sicut corpus medici, quod est instrumentum animae habentis artem, sit sanum vel infirmum; et sicut fistula per quam transit aqua, sit argentea vel plumbea. Unde ministri Ecclesiae possunt sacramenta conferre, etiam si sint mali » (q. 64, a. 5, in c.). Insuper ut vidimus quando agitur de instrumento Dei non importat qualis sit forma aut actio propria nisi quam ipse Deus determinare voluit. Unde certe caritas et fides non requiruntur de necessitate sacramenti sed ut minister non indigne suum officium exerceat tum etiam ut partem habeat in fructibus sacramenti.

Tria igitur requiruntur in ministro scilicet potestas (character ordinis), intentio faciendi quod facit Ecclesia, et pronuntiare verba (formam) super debitam materiam, quae verba recitat in persona et virtute Christi.

2º De offerente principali

Principalis offerens est ipse Sacerdos aeternus agens per ministros. « Sacerdoti, cum ordinatur, confertur potestas hoc sacramentum consecrandi in persona Christi. Per hoc enim ponitur in gradu eorum quibus dictum est a Domino (Luc. 22, 19): Hoc facite in meam commemorationem » (q. 82, a. 1, in c. et ad 1). Cum autem ministri agunt non tantum operantur ex potestate ipsis collata seu per characterem habitualiter impressum in anima, sed insuper ut actualiter moti a Christo, qui ut Deus auctoritative et ut homo, potestate excellentiae, instrumentaliter instituit sacramenta et virtutem eis confert. « Nam secundum quod est Deus, operatur in sacramentis per auctoritatem; — secundum autem quod est homo, operatur ad interiores effectus sacramentorum, meritorie et efficienter, sed instrumentaliter. Dictum est enim quaest. 48 et 49, quod passio Christi, quae competit ei secundum humanam naturam, causa est nostrae iustificationis et meritorie et effective, non quidem per modum principalis agentis, sive per auctoritatem, sed per modum instrumenti, in quantum humanitas est instrumentum divinitatis eius, ut supra dictum est, quaest. 13, art. 1 et 3. Sed tamen quia est instrumentum coniunctum divinitati in persona, habet quamdam principalitatem et causalitatem respectu instrumentorum extrinsecorum, qui sunt ministri Ecclesiae, ut ex supra dictis patet, art. 1 huius quaest. » (q. 64, a. 3, in c. et a. 2). Instituendo SS. mamm Eucharistiam et sacerdotium, Christus virtute divina aeterna qua attingit omnia loca et tempora, causando efficienter effectum ubi et quando vult, communicat potestatem sacerdotalem apostolis et per ipsos ipsorum successoribus in perpetuum. Sicut omnia quae Christus egit et passus est transierunt secundum se sed tamen ut instrumenta divinitatis effectum habent in perpetuum, ita et verba institutionis operantia in virtute infinita Christi.

In ultima Coena Christus temporaliter obtulit sacrificium sacramentale sed simul praecipiendo discipulis ut offerrent in commemorationem suae passionis, voluit sacrificium eucharisticum perpetuari per ministros ministerialiter. In virtute huius voluntatis institutivae aeterni Sacerdotis ministri ut instrumenta animata separata consecrant et sacrificium offerunt, dum pronuntiant verba consecrationis. Ministri formaliter et primarie operantur secundum voluntatem Christi viatoris qui ut Deus auctoritative et ut homo instrumentaliter sacramenta instituit et virtutem ipsis contulit (III, q. 64, a. 2 et 3; et q. 78, a. 5, in c.). Dici quidem potest quod etiam nunc Christus glorus sit actu offerens sacrificium eucharisticum, non novo actu sed voluntate permanente. Sed sufficit quod in ultima coena Christus voluit sacerdotium suum permanere in perpetuum ut eo ipso quocumque tempore et loco oblatio eucharistica suo nomine et virtute fiat.

Sacerdos aeternus Ipse Seipsum per Semetipsum in ultima Coena sub specie panis et vini obtulit in ordine ad imminentem oblationem cruentam quam voluit sacramentaliter perpetuari per ministros sub ritu repraesentativo, commemorativo et applicativo sacrificii crucis, ita ut Ipse remaneret principalis offerens ubique et semper in perpetuum.

Unde cum verba consecrationis pronuntiamus adimplendo Christi praeceptum « Hoc facite in meam commemorationem » offerimus sacrificium actualiter in persona et virtute Christi qui ut Sacerdos aeternus in ultima Coena non tantum pro tempore illo sed pro semper et hoc modo supra-temporaliter verba consecrativa protulit.

Art. II — HOSTIA PERPETUA

Omnia sacramenta Novae Legis sunt quodammodo signa passionis Christi in cuius virtute instrumentaliter effectum salutarem occultum producunt. Eucharistia autem est « sacramentum perfectum dominicae passionis « quia non tantum operatur virtute quadam passionis ad effectum particularem, sed quia est « continens ipsum Christum passum » (III, q. 75, a. 1 et a. 5, ad 2). « Baptismus est sacramentum mortis et passionis Christi prout homo regeneratur in Christo virtute passionis eius; sed Eucharistia est sa-

cramentum passionis Christi, prout homo perficitur in unione ad Christum passum » (q. 73, a. 3, ad 3 et a. 6). « In divino hoc sacrificio quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur qui in ara crucis semel seipsum cruento (Hebr. XX, 28) obtulit » (Conc. Trid. Sess. XXII, c. 2, Denz. 940). « Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa » (Ibid.).

Unde quaestio: quomodo sit una et eadem hostia in altari ac in cruce? Duo examinanda: 1º quomodo Christus fit praesens sacramentaliter?

2º quomodo eadem semper hostia?

1º *Christus fit praesens realiter in Sacrificio Missae formaliter « ut passus » i. e. per respectum ad suam passionem cum virtute semperiterna.*

Secundum doctrinam Magisterii Ecclesiae Christus fit praesens realiter sub speciebus panis et vini per conversionem mysteriosam substantiae panis et vini, quae conversio apte transubstantiatio vocatur. Terminus conversionis qui est Christus praesens secundum esse sacramentale determinari debet secundum significationem sacramenti a Christo in ultima Coena instituti in memoriam suaे passionis. Haec autem significatio appareat ex ipso ritu quo fit consecratio duplicitis materiae seorsum per verba Christi quibus significatio specificatur.

Materia est duplex, panis et vinum quorum substantia convertitur in substantiam Corporis et in substantiam Sanguinis Christi, ita scilicet ut sub specie panis habeatur per se vi sacramenti substantia Corporis et sub specie vini substantia Sanguinis. Substantia intelligitur materia et forma, forma autem prout dat esse corporeum, non prout dat esse animatum tali anima (III, q. 75, a. 6, ad 2). Adest substantia Corporis et Sanguinis per modum quo substantia est sub dimensionibus (q. 76. a. 3), ita tamen ut non sit subiectum dimensionum sub quibus continetur (Ibid. a. 5) et tota sit sub qualibet parte specierum etiam hostia integra manente, quia natura substantiae tota est sub qualibet parte dimensionum sub quibus continetur ut tota natura aeris sub qualibet parte aeris (Ibid. a. 3 in c. et ad 2). Cum conversio substantiae panis et vini

terminatur ad substantiam Corporis et Sanguinis, non comparatur Corpus et Sanguis secundum distantiam suarum partium ad hoc sacramentum, sed secundum modum suaे substantiae, secundum cuius modum proprie et directe Christus est in hoc sacramento (Ibid. ad 2). Totus quidem Christus adest secundum omnia intrinseca per realem concomitantiam etsi non vi sacramenti, et sic totus Christus praesens est secundum esse sacramentale. Non est praesens secundum respectum ad extrinsecum adiacens scil. prout est in hoc vel illo loco, in cruce, aut sepulchro aut in coelo. Nec movetur per se secundum esse sacramentale localiter, cum non sit per se in loco, nec per se patitur ab extrinseco agente. Nec igitur mensuratur tempore secundum prius et posterius comparative ad motum quemdam coelestem aut terrestrem. Per accidens quidem est in loco et tempore scilicet specierum.

Vi sacramenti sub specie panis est Corpus et sub specie vini est Sanguis, non autem — nisi per realem concomitantiam — Corpus sub specie vini et Sanguis sub specie panis. Quare « si tunc (in triduo mortis) fuisset hoc sacramentum celebratum, sub speciebus panis fuisset Corpus Christi sine Sanguine, et sub speciebus vini Sanguis sine Corpore sicut erat in rei veritate » (q. 76, a. 2, in c.). Et « non fuisset ibi anima Christi nec ex vi sacramenti nec ex reali concomitantia ». (Ibid. a. 1, ad 1). Anima non fuisset prout dans esse animatum, sed Divinitas semper remanet (Ibid.).

Nunc fit consecratio in tempore quo Christus est gloriosus in coelo. Iam non moritur sed habet « esse indeficiens et incorruptibile » (q. 76, a. 6 in c.) Unde substantia Corporis et Sanguinis secundum realem concomitantiam sunt sub utraque specie cum gloria intrinseca. Vi sacramenti igitur Christus non fit praesens ut gloriosus (etsi praesens fiat gloriosus) sed ut passus, quia per se praesens redditur vi sacramenti Sanguis separatim a Corpore, cum passio principaliter consistat in effusione sanguinis seu in separatione sanguinis et corporis. Insuper Christus passus redditur praesens vi sacramenti prout virtute divina passionis operatur instrumentaliter salutem (sive secundum rationem sacramenti sive secundum rationem sacrificii sacramentalis). Virtus divina passionis quae in omni sacramento adest, in Eucharistia adest principaliter et universaliter quatenus in ipso Christo passo sacramentaliter praesenti.

Sic igitur constat quod terminus conversionis vi sacramenti est Christus passus cum virtute suae passionis ad redemptionem exercendam applicatione meritorum et satisfactionum Christi.

Hoc praecipue appareat ex significatione verborum seu ex forma cuius virtute fit mirabilis conversio. « In illud enim conversio terminatur quod est significatum per formam » (IV Sent. d. 10, a. 2). Sicut duplex est materia, duplex etiam est forma et seorsum significatur Corpus et Sanguis quia hoc sacramentum sic intelligitur institutum esse ut memoriale passionis Christi in qua Sanguis est a Corpore separatus (S. Th. III, q. 74, a. m. et ad 2). « Et in forma consecrationis fit mentio de eius effusione » (q. 76, a. 2, ad 1). « Sanguis seorsum consecratus expresse passionem Christi repraesentat » (q. 78, a. 3, ad 2). Conversio igitur fit vi sacramenti in Corpus et Sanguinem, seu in Christum ut passum i. e. sub aspectu passionis et quidem cum virtute passionis, nam in forma significatur sanguinem effundi in remissionem peccatorum seu ad redemptionem operandam. « Passione Christi iustificamur » (q. 78, a. 3; a. 4 in c. et ad 1, et 2).

Ritus consecrationis igitur duplicitis materiae per duplificem formam est repraesentatio passionis Christi in qua Sanguis est effusus seu separatus a Corpore. « Hoc valet ad repraesentandum passionem Christi, in qua seorsum fuit Sanguis a Corpore separatus; unde et in forma consecrationis fit mentio de eius effusione » (q. 79, a. 1). Sacramentum est repraesentativum itaque commemorativum passionis Christi non ut « sacramentum tantum » seu ut merum signum visibile, sed etiam ut res et sacramentum prout vi sacramenti Corpus solum sub specie panis et solus Sanguis sub specie vini ponitur. Ritus enim est ritus sacer et sacra imago, significans et continens rem sacram.

Insuper ad ritum sacrum pertinet causalitas passionis quae ipso ritu sacro significatur et exercetur. Verbis enim formarum inest vis creata effectiva. « Cum enim haec verba ex persona Christi proferantur, ex eius mandato consequuntur virtutem instrumentalem a Christo, sicut et caetera eius facta vel dicta habent instrumentaliter salutiferam virtutem » (q. 78, a. 4, in c.).

Unde revera sub duplice aspectu dici debet Christum immolari in hoc sacramento (sacrificio) secundum ritum sacrum uti exponit S. Doctor quaest. 83, a. 1 ubi de ritu huius sacramenti « Utrum

in hoc sacramento Christus immoletur? ». Dupli enim consecratione qua significatur seu repraesentatur per modum imaginis passio Christi, Christus praesens redditur ut victima actu sacramentaliter immolata quatenus sub specie panis et sub specie vini seorsum ponuntur vi sacramenti Corpus et Sanguis victimae quondam cruenter immolatae in cruce. Ita intelligenda verba S. Thome quando dicit: « Celebratio autem huius sacramenti, sicut supra dictum est, quaest. 79, art. 1, imago quaedam est repraesentativa passionis Christi quae est vera eius immolatio ». Et etiam Christus passus praesens redditur cum sua passione quatenus haec operatur in virtute divina aeterna exercendo redemptionem. « Quoties huius hostiae commemoratio celebratur, opus nostrae redemptoris exerceatur » (Secreta dominicalis citata q. 83, a. 1, in c.). Sicut in cruce fuit victima immolata ad redemptionem obiectivam operandam (merito et efficacia quadam) ita in sacramento est victima sacramentaliter immolata ut in eadem virtute divina passionis opus redemptoris efficaciam sortiatur in Ecclesia, communicatione fructuum.

Uterque aspectus immolationis invenitur in immolatione crucis et altaris: immolatio victimae et opus redemptoris. Secundum primum aspectum Sacrificium Christi in cruce peractum communicatur Ecclesiae ut et ipsa per ministros Sacerdotis aeterni huiusque virtute offerat eamdem victimam ad aeternam salutem potentem. Secundum alterum aspectum communicatur Ecclesiae ut fructus recipiat passionis cruentae per ipsam oblationem seu immolationem sacramentalem et per communionem. Ita sub utroque aspectu » in nova lege verum (i. e. cruentum) Christi sacrificium communicatur fidelibus sub specie panis et vini » (q. 22, a. 6, ad 2).

Ex ipso etiam usu Sacramenti seu sumptione apparet quod Christus praesens redditur in SS.ma Eucharistia ut passus cum virtute passionis. Compleetur enim Sacrificium sacro Convivio in quo Christus sumitur scil. Corpus et Sanguis ut cibus et potus seu ut alimentum completae restorationis. Unde sicut non debet consecrari una materia sine alia (ratione repraesentationis dominicae passionis) ita etiam saltem sacerdos debet sumere utrumque; « potest autem a populo corpus sine sanguine sumi, nec exinde sequitur aliquod detrimentum, quia sacerdos in persona omnium san-

guinem offert et sumit; et sub utraque specie totus Christus continetur » (q. 80, a. 12, ad 3 et Ibid. ad 2). Christus passus igitur cum virtute suae passionis adest sub speciebus panis et vini; unde fideles per communionem sacramentalem (aut et spiritualem) participes fiunt Sacrifici Christi cruenti quod per Sacrificium Eucharisticum operatur. « Etiam in nova lege verum (cruentum) Christi Sacrificium communicatur fidelibus sub specie panis et vini » (q. 22, a. 6, ad 2). Animadvertisendum quod fideles participes fiunt Sacrificii Christi etiam quatenus minister Christi et Ecclesiae nomine omnium membrorum Corporis Christi mystici sacrificium offert aut quatenus fideles in unione cum oblatione ministeriali sacerdotum spirituales hostias offerunt (cfr. q. 82, a. 1, ad 2), aut saltem quatenus sacrificium eucharisticum pro ipsis offertur (q. 79, a. 7, in c. et ad 2).

Ex dictis de significatione sacramenti Eucharistici a Christo instituti in ultima Coena (ut Sacrificium et ut Sacramentum stricte dictum) constat quod secundum ritum sacrum et usum Christus praesens fit ipsa consecratione « ut passus » seu sub ratione victimae secundum esse sacramentale per respectum ad sacrificium cruentum, cuius SS.ma Eucharistia est repraesentatio sacra seu sacra imago, memoriale et fructuum communicatio.

2º Christus in Sacrificio Missae praesens redditur ut Victima perpetua unius oblationis Sacerdotis aeterni sacramentaliter perpetuatae sacerdotum ministerio.

Idem Sacerdos-Victima eadem voluntate qua se offerre voluit in cruce immolatione cruenta ad salutem omnium, voluit perpetuationem sacramentalem ideoque incruentam sui sacrificii cruenti, in huius memoriam huiusque meritorum applicationem. Una et eadem hostia semel oblata seu immolata a Christo in semetipso, ab Eodem sacramentaliter offertur seu immolatur per ministros. « Semel immolatus est in semetipso Christus et tamen quotidie immolatur in sacramento » (q. 83, a. 1, Sed Contra). Consecratione enim facta ab Ipso in ultima Coena, Sacerdos aeternus sacrificium sacramentale instituit praecipiendo suis discipulis — ipsorumque successoribus — ut iisdem verbis et ipsi consecrando offerrent: Hoc facite in meam memoriam ». Ita auctoritative ut Deus et in-

ESTAMPA DE PROPAGANDA FIDEI

strumentaliter ut homo seu virtute divina voluit Sacrificium suum perpetuari secundum esse sacramentale. « Sacrificium autem quod quotidie in Ecclesia offertur non est aliud a sacrificio quod ipse Christus obtulit, sed eius commemoratio. Unde Augustinus dicit in 10 de Civitate Dei, cap. 20, in medio: Sacerdos ipse Christus offerens, ipse et oblatio; cuius rei sacramentum quotidianum esse voluit Ecclesiae sacrificium » (q. 22, a. 3 ad 2 et IV Sent. d. 8, q. n. 1 a d4. q.).

Illa oblatio vel immolatio quae quotidie perficitur in nomine et virtute Sacerdotis aeterni seipsum offerentis ministerio sacerdotum sub specie panis et vini, non est simpliciter nova immolatio vel novum sacrificium Christi, sed est eiusdem sacrificii sacramentalis perpetuatio. Est enim idem Sacerdos principalis offerens per ministros suos et est eadem hostia, sola ratione offerendi diversa. « In Novo Testamento, ait Caietanus, non repetitur sacrificium seu oblatio, sed perseverat immolatio modo unicum sacrificium semel oblatum, et in modo perseverandi intervenit repetitio, non in ipsa re oblata nec etiam ipse, qui repetitur modus concurrit ad sacrificium propter se, sed propter oblationem in cruce commemorandum incruente. Huius autem modi repetitionem non esse contra doctrinam Epistolae ad Hebraeos testantur verba illius, inferentia, quod si repeteretur Novi Testamenti sacrificium, oportuisset Christum saepe pati. De repetitione igitur sacrificii manifestat se loqui, non de repetitione istius modi a Domino Iesu Christi instituti »⁷. Non repetitur sacrificium, sed repetitur modus incruentus a Christo institutus, quo idem Sacerdos aeternus per ministros suos in perpetuum se offert. Oblatio ministerialis sc. ex parte ministrorum multiplicatur et hoc modo multiplicatur effectus sacrificii et sacramenti. Sed ipsa oblatio quam Ipse Christus voluit perpetuari sacramentaliter una est et eadem. « Adverte errari in hoc quod existimatur sacrificium altaris esse diversum sacrificium a sacrificio quod obtulit Christus in cruce, cum tamen in veritate sit illudmet, sicut est illudmet corpus Christi et illemet sanguis Christi in altari et in cruce et in coelo mo-

⁷ Opusc. Omniae Thomae de Vio Caietani, Tom. III, Tract. X, De Sacrificio Missae adversus Luth. cap. VI, ad 2, edit. Lugduni, MDLVIII.

do. Differentia autem est in modo offerendi, quia tunc oblatum est corporaliter, modo offertur spiritualiter; tunc oblatum est in re mortis, nunc offertur in mysterio mortis »⁸.

Eadem semper est hostia in cruce cruenter, in altari sacramentaliter seu « in mysterio mortis » oblata ab Eodem Sacerdote principali non alia oblatione sed eadem sua voluntate perpetuata ministerialiter in mysterio sacramentali ideoque incruenter in re praesentationem, commemorationem et applicationem sacrificii cruenter peracti in cruce. Vi consecrationis quae nunc actu fit in virtute divina Sacerdotis aeterni, Victima aliquando in cruce cruenter immolata, praesens redditur modo immolatio sub speciebus panis et vini quatenus Corpus et Sanguis vi sacramenti seorsum ponuntur sub speciebus per modum substantiae cum virtute passionis sempiterna ». Res et sacramentum » enim est « Christus passus » seu « ipse Christus qui obtulit se Deo Patri pro nobis oblationem et hostiam » (cfr. IV Sent. d. 8, q. 1, a. 2, et III Sent. q. 2, ad 6). Nulla quidem fit immutatio in ipso Christo, qui quietus in coelo residet, et praesens redditur secundum esse sacramentale per se illocaliter et intemporanee, etsi in loco et tempore specierum, seu sub signis visibilibus. Conversio mirabilis substantiae panis et vini fit in Christum gloriosum (gloria intrinseca) secundum realem concomitantiam, sed vi sacramenti fit in Corpus et Sanguinem Christi seorsum seu in Christum passum.

Idem etiam est Sacerdos et hostia. « Sacerdos gerit imaginem Christi, in cuius persona et virtute verba pronuntiat ad consecrandum, ut ex supra dictis patet, quaest. praec. art. 1 et 2. Et ita quodammodo idem est sacerdos et hostia » (q. 83, a. 1 ad 3). Dicit S. D. quodammodo idem, quia non eo modo quo in ultima Coena aut quo in cruce, sed iam per ministerium sacerdotum ita tamen^{ut} Ipse vere sit Sacerdos principalis offerens.

⁸ Cajetanus, Scripta theologica, Instructio Nuntii circa errores Libelli de Cena Domini, sive de erroribus Contingentibus in Eucharistiae Sacramento, Cap. IX, Edit. Franc. A. von Gunten, O. P., Romae, apud Pontificium Athenaeum « Angelicum » 1962).

Art. III — DE UNITATE SACRIFII CHRISTI IN CRUCE ET ALTARI.

Theologi post-tridentini non pauci considerantes definitionem Concilii secundum quam Sacrificium Eucharisticum est verum et proprium sacrificium existimantesque quod ad rationem veri et proprii sacrificii requiritur quaedam realis immolatio, destructio vel immutatio victimae, praecipue conati sunt ostendere revera realem quamdam adesse immutationem victimae in Sacrificio Missae sive propter statum declivorem quem Christus haberet sub speciebus, sive quia adest per modum cibi, sive quia immolatur vere vi verborum saltem. De praesentia autem actus sacrificialis Christi in Missa non tam expresse loquuntur.

Quasi universaliter reiecta immutatione aliqua reali in Christo eucharistico etiam vi verborum tantum, sententia de immolatione mystica sub aliena specie, proposita a L. Billot, a multis theologis acceptata fuit tanquam magis consona antiquae traditioni de sacrificio sacramentali. Secundum Billot tamen sacrificium altaris est vere absolutum, numero et specie a Sacrificio crucis distinctum, seu proprie «aliud» etsi «ordine unum» in quantum repraesentat, commemorat et applicat illud crucis. Expressis verbis asserit: «non idem esse sacrificium missae et sacrificium crucis sed aliud et aliud, et non solum numerice aliud, verum etiam specifice. Cum enim sacrificium in offerendo consistat, diversificata ratione offerendi, sacrificium etiam diversificari necesse est»⁹. Missa offertur a Christi «tanquam a principali et summo sacerdote qui in ultima Coena... apostolicae hierarchiae munus contulit administrandi in terris suum sacerdotium et nomine suo sacrificandi usque in saeculi finem» (*Ibid.* p. 601). Actus sacrificialis Christi videtur mere virtualiter praesens ex institutione.

M. de la Taille ponendo adhuc ad rationem sacrificii requiri immolationem victimae secundum seipsam distinguit oblationem et immolationem, definiendo sacrificium in genere ut oblationem victimae sive nunc sive quondam immolatae sive immolanda, et tenet quod ex institutione Christi Ecclesia offert victimam quondam in cruce cruenter immolatam. Contra Billot animadvertis

⁹ Billot L. S. J. *De Ecclesiae Sacramentis*, Comm. in III P. Summae S. Thomae, qq. 82-83, *De sacrificio Missae*, edit. sept. Romae, 1932, p. 607.

non absque ratione sacrificium sacramentale in huius sententia vacuum esse, cum immolatio fiat in solo signo. Unitatem sacrificii Missae et crucis ponit in victima quae offertur a Christo in cruce et ab Ecclesia in Missa. Christus non offert sacrificium Missae nisi quia illud instituit, sed proprie Ecclesia offert¹⁰.

A. Vonier clariori modo quam Billot exponit doctrinam de sacrificio sacramentali. Sacrificium altaris non tantum continet Christum sub figura immolationis sub specie aliena sed Christum passum ut «rem et sacramentum». Est verum sacrificium quia reddit Corpus et Sanguinem separatim sacramentaliter praesentia et sic repraesentat sacramentaliter mortem Christi in cruce historice praeteritam. Quoad actum oblationis dicit quod in Sacrificio eucharistico tum Christus tum Ecclesia offert, quia sacerdos offert nomine Ecclesiae et per characterem nomine Christi. Unitas autem utriusque sacrificii habetur in repräsentatione vere sacramentali quae essentialiter pertinet ad Sacrificium eucharisticum. Auctor non explicat quomodo oblatio Christi sit praesens in sacerdote offerente nisi solo charactere¹¹.

Secundum E. Doronzo repräsentatio sacramentalis prout eam explicaverunt Billot et etiam Vonier, insufficiens est, quia ipse existimat quod ad verum sacrificium requiritur vera immolatio victimae. Quare originalem suam proposuit sententiam secundum quam immolatio physica Christi in cruce eiusque oblatio adsunt in Missa non physice sed modo obiectivo intentionalis, sicut v. g. imago est ipsum obiectum quod repraesentat. Separatio mystica Corporis et Sanguinis quae vi transubstantiationis habetur obiective intentionaliter est ipsa illa crucis, et ita unitas utriusque sacrificii perfecte servari existimat. Animadvertisendum quod transubstantiatio non habet ut terminum, realem separationem in Christo secundum esse physicum nequidem intentionalem, et insuper si ut Auctor tenet ad sacrificium requiritur saltem aequivalens victimae destructio, non apparet quomodo haec sufficienter habetur mera obiectiva intentionalis¹².

¹⁰ De la Taille M., S. J. *Mysterium Fidei*, edit. 3^a, Paris 1931.

¹¹ A. Vonier, *A Key to the doctrine of the Eucharist*, edit. 2a, London, 1931).

¹² Cfr. E. Doronzo, O. M. I., *De Eucharistia*, T. II, *De Sacrificio*, 1948.

Theologi hodierni sat communiter adhaerent sententiae de immolatione proprie sacramentali quam exposuerunt Billot et praecipue Vonier. Sed magis expresse considerant problema de praesentia actus sacrificialis Christi et tenent quod secundum doctrinam traditionalem, Christus non virtualiter tantum sed actualliter sacrificium altaris offert, eo quod actus oblationis in cruce elicitus permanet in Christo coelesti et concurrit instrumentaliter ad omnes et singulas transsubstantiationes. « Imo iam in terris, scribit P. Garrigou-Lagrange, Christus per visionem beatificam, et etiam alio modo per scientiam infusam, praevidit omnia et singula Missae sacrificia quae per suos ministros offerenda erant usque ad finem mundi; eaque iam in terris voluit et Patri suo obtulit. Haec autem volitio et oblatio, sicut visio beatifica et amor beatificus, perdurat in eo absque interruptione, ideo absque multiplicatione actuum, et nunc absque ullo dolore et ullo merito, quia Christus non est amplius viator, sed solum comprehensor »¹³. Quoad unitatem utriusque sacrificii tenent unum esse utrumque quoad substantiam, quia numerice est eadem victima, in cruce cruenter, in altari incruenter immolata, et quia actus internus est principalis, sacrificium unum est. Christus sacerdos actu sacrificiali interno se obtulit cum signo cruento in cruce, eodem autem actu sacrificiali interno nunc cum signo incruento in Missa, scil. cum signo commemorativo passionis. (cfr. Garrigou-Lagrange l. c. p. 285). Similiter loquitur Dr. L. Monden, S. J.: « A la Cène comme à la Messe, le signe dans lequel l'acte intérieur du Christ va s'exprimer, n'est plus cet évènement réel (de la croix) mais un nouvel appui historique et sensible, un acte symbolique complet et donc un sacrifice. La Messe, c'est donc l'acte sacrificiel du Christ, qui, de même qu'il s'est exprimé au Calvaire dans le geste sacrificiel sensible de sa mort réelle, s'exprime maintenant dans le geste sacrificiel commémoratif du prêtre, et fait par là de ce geste sensible le symbole réel de sa Passion »¹⁴.

¹³ Garrigou-Lagrange R., *De Eucharistia, De Sacrificio Missae*, 1942, p. 292.

¹⁴ Dr. L. Monden, S.J., *Het Misoffer als Mysterie*, Bijdragen-Bibliotheek, Deel II, Sommaire, p. 190, Roermond-Maaseik, 1948.

Secundum talem sententiam Sacrificium crucis et altaris etsi unum sint secundum actum internum, tamen simpliciter loquendo sunt aliud et aliud, quia expressio cruenta crucis non adest in Missa nisi in symbolo externo commemorativo.

E contra O. Dom Casel (1947) et huius schola veram identitatem utriusque Sacrificii propugnant secundum doctrinam sic dictam mystericam. D. Casel non intendit tradere theoriam novam, nec modo speculativo sed modo positivo exponere doctrinam traditionalem Ecclesiae secundum testimonia Patrum et documenta liturgica. Vox « mysterium » — ita notat ipse — non significat primarie doctrinam sed manifestationem Deitatis in opere salutis quod adimpletur in mysterio Verbi incarnati Salvatoris. Hoc mysterium in quo singula mysteria vitae, mortis et resurrectionis Christi continentur (et quod praecipue est illud Passionis) historice peractum non renovatur historice sed prout est opus salutare elevatum supra omnia tempora et loca, extenditur ad omnes homines per mysterium Ecclesiae seu in mysterio cultus vel sub signo ritus sacri. In omnibus sacramentis (imo et in sacramentalibus) mysterium Christi seu opus salutiferum modo obiectivo adest seu praesens fit secundum suam perennitatem ubicumque ritus sacer adimpletur. In ritu non habetur tantum repraesentatio secundum sensum vulgarem huius vocis sed habetur principaliter mysterium salutis « repraesentatum » i. e. « praesens factum » obiective, et ita etiam commemoratio est intelligenda obiective. Diversimode quidem habetur praesentia operis salutis in diversis sacramentis. Ita modo obiectivo in Baptismate adest mors et resurrectio Christi et non tantum virtus quaedam salutifera, sed ipsum mysterium, et si non eodem modo ac in SS.ma Eucharistia. Sacrificium crucis semel oblatum, totum modo supra-temporaneo et non mere historice praesens fit in mysterio cultus quod in Missa peragitur, ita ut Sacrificium Missae non sit novum nec aliud, sed « repraesentatio » (praesens factum) sacrificii crucis. Christus qui non tantum historice sed modo supra-temporaneo se in cruce obtulit, nunc vi transsubstantiationis praesens fit cum sua oblatione in cruce modo dicto peracta, itaque seipsum offert in mysterio ritus. Unde Sacrificium crucis et altaris unum sunt et idem omnino, specifice et numerice, quatenus sacrificium altaris est ipsum sacrificium crucis secundum suam perennitatem, ut opus salvificum,

mysterice communicatum Ecclesiae, ut sacrificium totius Corporis Christi mystici.

Secundum hanc sententiam de qua adhuc infra, Christus solus se offert et Ecclesia tantum associatur Christo seipsum per semetipsum offerenti, seu co-offert per suos ministros. Ministri secundum Casel efficiunt quidem consecrationem qua virtute divina Christum cum sua oblatione praesentem reddunt, sed ipsi proprie non offerunt sed tantum nomine Ecclesiae, cui Christus suum Sacrificium communicat, co-offerunt. Ministri sunt conditio necessaria ut Christus cum sua oblatione praesens reddatur¹⁵.

Doctrina S. Thomae circa unitatem Sacrificii crucis et altaris

Comparando sacrificium crucis et altaris imprimis apparet quod non distinguuntur specie seu quasi-specie. Sacrificium, ut vidimus, prout est actus virtutis specialis scilicet religionis, non dividitur in ulteriores species proprie dictas, cum sit essentialiter specialis actus symbolicus (interior et exterius manifestatus) ad agnoscendum et profitendum divinum dominium absolutum seu totalem nostram subiectionem Deo optimo maximo. Unde idem est finis omnis sacrificii proprie dicti, qui finis tamen plures importat aspectus quia oportet Deum colere ratione singularis et supremae suae Maiestatis, gratiasque agere Principio omnis boni, nova implorare beneficia et satisfactionem exhibere pro peccato. Unde sacrificium proprie dictum est simul latreuticum, eucharisticum, impetratorium et propitiatorium, aut divit in haec tria: « holocaustum, sacrificium pro peccato et hostia pacifica ». Omnes illi aspectus igitur seu quasi-species adsunt in sacrificio altaris etsi nominetur communiter eucharisticum; non est enim « aliud » a sacrificio crucis sed huius memoriale et in ipso operatur passio Christi ad omnes effectus passionis (cfr. q. 78, a. 3, in c.) « Effectum quem passio Christi fecit in mundo, hoc sacramentum facit in homine » (q. 79, a. 1, in c.).

¹⁵ Cfr. inter alia scripta O. D. Casel: Mysterienfrömmigkeit, Bonner Zeitschrift für Theologie und Seelsorge, IV, 1927; Mysteriengegenwart, Jahrbuch für Liturgiewissenschaft, Münster, VIII, 1928; Das christliche Kultusmysterium, 4a edit. 1960).

Nec distinguntur secundum materiam seu rem oblatam quae non est simpliciter alia et alia, cum sit Corpus et Sanguis Christi vi sacramenti et totus Christus secundum realem concomitantiam. Dicendum quod sicut Ambrosius dicit « una est hostia, quam scilicet Christus obtulit, et nos offerimus, et non multae, quia semel oblatus est Christus » (q. 83, a. 1, ad 1). « Et ipse sanguis Christi occulto modo est in hoc sacramento » quare in forma consecrationis sanguinis ponitur vox « mysterium » (cfr. q. 78, a. 3 ad 5). Eadem igitur est hostia sed dum in cruce praesens erat visibiliter, in sacrificio eucharistico adest « occulto modo », secundum esse sacramentale.

Quantum ad modum quo fit actus sacrificialis animadverendum quod distinctio inter modum cruentum et incruentum prout ponitur in divisione secundaria sacrificii sumitur ibi absolute in uno ordine rerum ita ut sit aliud et aliud sacrificium secundum modum. Ita Christus potuisset seipsum modo incruento offerre secundum suum esse naturale seu physicum potius quam modo cruento, aut et utroque modo. Non ita opponuntur sacrificium cruentum in cruce oblatum et sacrificium sacramentale, nec hoc modo alia et alia est ratio offerendi. « Quocirca, ait Caietanus, novi Testamenti hostia cruenta et incruenta, unica est ex parte rei oblatae et ex parte modi offerendi, licet sit diversitas: quia tamen iste modus, scilicet incruente immolari, non est secundum seipsum tanquam disparatus modus immolandi institutus, sed dumtaxat ut refertur ad cruentam in cruce hostiam, consequens est apud sapientes et penetrantes, quod ubi unum non nisi propter alterum, ibi unum dumtaxat est: consequens inquam est non posse affirmari, proprie loquendo, duo sacrificia aut duas hostias aut duas oblationes, immolations et quovis nomine appelles, esse in Novo Testamento, ex hoc quod est in eo hostia cruenta Christus in cruce, et hostia incruenta, Christus in altari: sed esse unicam hostiam semel oblatam in cruce, perseverantem modo immolatio quotidiana repetitione ex institutione Christi in Eucharistia »¹⁶. Hoc autem modo differentia est inter modum cruentum in cruce et huius perpetuitatem in mysterio sacramentali, prout supra dictum.

¹⁶ Tract. X, De Sacrificio Missae, cap. VI.

Quoad valorem. In Veteri Legi sacrificia habebant valorem tantum ex opere operantis seu ex fide et devotione offerentium i. e. ex fide in Salvatorem venturum, cuius sacrificia Veteris Legis uti maxime Agnus paschalis figurae erant secundum illud « Umbram habens lex futorum bonorum » (Hebr. X, 1 et ssq. et cfr. S. Th. III, q. 73, a. 6, in c.). In Nova Lege sacrificium Christi in cruce habebat valorem infinitum vi ipsius Sacerdotis aeterni seipsum offerentis, et sacrificium Missae ex ipso opere operato habet valorem infinitum, quia est sacrificium Christi, quod operatur per sacrificium sacramentale. « Pascha nostrum immolatus est Christu » (I Cor. V, 7). « Quamvis ergo haec oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni poena, tamen fit satisfactoria illis pro quibus offertur, vel etiam offerentibus secundum quantitatem suae devotionis, et non pro tota poena » (q. 79, a. 5, in c.).

Sacrificium igitur crucis et Missae unum sunt, quatenus illud Missae perpetuatio est sacramentalis Sacrificii crucis, secundum hoc effatum antiquae traditionis relatum a S. Thoma (III, q. 83, a. 1 Sed Contra): « Semel immolatus est in semetipso Christus, et tamen quotidie immolatur in sacramento », aut secundum hanc expressionem S. Thomae (III, q. 22, a. 3, ad 2): « Sacrificium autem quod quotidie in Ecclesia offertur, non est aliud a sacrificio quod ipse Christus obtulit, sed eius commemoratione ».

Sacrificium semel habitum in cruce transiit secundum se ut oblatio cruenta in Calvariae monte peracta, sed ex voluntate Verbi incarnati instituentis perpetuatur in Ecclesia sub ritu sacro, seu modo sacramentali in virtute divina. Idem semper est Sacerdos principalis scilicet Sacerdos aeternus, qui in ultima Coena, ipsa nocte qua tradebatur, Seipsum offerendo in ordine ad sacrificium crucis, voluit auctoritative ut Deus et ministerialiter (potentia excellentiae) ut homo Ecclesiam participem reddere sui Sacrificii cruenti in mysterio SS. mae Eucharistiae. Eadem est Victima perpetua scilicet Corpus et Sanguis Christi, quae vi sacramenti immolatatio modo seorsum ponuntur sub speciebus panis et vini. Eadem est oblatio Sacerdotis aeterni, communicata Ecclesiae quatenus fit ministerio sacerdotum qui ut ministri Christi offerunt instrumentaliter in nomine, persona et virtute Christi. Sacrificium cruentum igitur modo incruento praesens est in Sacrificio Mis-sae.

Rite animadvertisendum quod consecratio qua fit oblatione vel immolatio sacramentalis Christi considerari debet tum ex parte ministri consecrantis tum ex parte termini consecrationis scilicet victimae sacramentaliter oblatae vel immolatae. Actus oblationis fit a ministro Christi vi potestatis ordinis et vi virtutis instrumentalis qua actu movetur in verbis Christi pronuntiandis. « Nam virtus instrumentalis in pluribus instrumentis consistit, per quae agit principale agens » (III, q. 82, a. 1, ad 1). Consecrando minister sacrificium offert et Christus per ipsum. Consecratio autem ut terminum habet Corpus et Sanguinem Christi quae secundum esse sacramentale et quidem vi sacramenti seorsum ponuntur etsi per realem concomitantiam simul sint sub utraque specie. Per transsubstantiationem totus Christus praesens fit (absque mutatione sui) per modum substantiae quoad omnia ipso intrinseca quae actu ipso insunt saltem per realem concomitantiam si non vi sacramenti. Hoc modo per realem scilicet concomitantiam praesens redditur etiam actus oblationis in Christo permanens, non quidem in triduo mortis si fuisset tunc sacramentum celebratum, quod tamen fuisset verum sacrificium, oblatum a Sacerdote aeterno per suos ministros. Actus oblationis igitur sumi debet formaliter ex parte ministri agentis in virtute divina Christi et non ex parte hostiae seu non ex parte termini transsubstantiationis, quo non adest per se vi sacramenti, nec necessarie semper affuisset per realem concomitantiam. Quare reicienda explicatio Casel et plurium aliorum qui ponunt actum oblationis Christi in cruce modo supratemporaneo peractum praesentem fieri vi transsubstantiationis ex parte termini seu ex parte hostiae. Insuper nullo modo appetet quare oblatione Christi in cruce ut actus salvificus supratemporaneus praesens reddatur in sacramento quatenus Christus praesens fit intemporanee per modum substantiae. Christus actualiter existens secundum omnia intrinseca illocaliter et intemporanee per modum scilicet substantiae — saltem per realem concomitantiam — praesens fit in loco et tempore specierum. Unde passio praeterita prout in Christo passo adest, ut praeterita intemporanee praesens fit. Inde quidem concludi potest quod in SS.ma Eucharistia omnia quae in Christo quocumque tempore fuerunt vel et erunt nobis praesentia esse possunt ut obiectum contemplationis, cum maxime « recolitur memoria passionis eius ».

Nec dicendum cum Doronzo quod passio Christi in cruce perfecta ipsa obiective intentionaliter praesens redditur quasi terminus transsubstantiationis, dum revera terminus vi sacramenti est Corpus et Sanguis Christi, ut res et sacramentum, seu eadem Victima quae in cruce fuit cruenter immolata et nunc «in mysterio» incruenter sub speciebus panis et vini. Verum quidem est quod «sacramentum» et «res et sacramentum» totaliter referuntur ad sacrificium crucis in huius commemorationem secundum institutionem Christi, et quod imago huius sacrificii sunt, sed sacrificium eucharisticum formaliter consistit in oblatione immolatio modo facta Corporis et Sanguinis Christi, prout vi sacramenti seorsum sub speciebus panis et vini ponuntur, quibus simul immolatio in cruce et status victimae figurantur; quare sacrificium est absolutum proprie dictum secundum se et simul transcendentaliter relatum ad sacrificium crucis ut memoriale passionis Christi.

Non admittendum proinde quod sacrificium altaris et crucis ea ratione unum sunt quia actus internus Sacerdotis aeterni tantum esset idem in perpetuum, dum actus externus seu expressio symbolica visibilis i. e. immolatio cruenta in cruce et immolatio per species diversificantur etsi haec ultima aliam repraesentaret. Sacrificium cruentum non partim sed totum communicatur Ecclesiae in sacrificio commemorativo secundum haec verba supra allata: «Sacrificium autem quod quotidie in Ecclesia offertur non est aliud a sacrificio quod ipse Christus obtulit, sed eius commemoratio» (III, q. 22, a. 3, ad 2). Non sunt simpliciter aliud et aliud sacrificium nequidem secundum manifestationem symbolicam specierum, quae figura sunt passionis et status victimae. «In cruce, ita legitur in Encyclica «Mediator Dei»¹⁷ ... immolatio per cruentam mortem libera voluntate effecta est. In ara autem ob gloriosum humanae naturae statum mors illa ultra non dominabitur (Rom. VI, 9), ideoque sanguinis effusio haud impossibilis est; verumtamen ex divinae sapientiae consilio Redemptoris nostri sacrificatio per externa signa quae sunt mortis indices, mirando quodam modo ostenditur. Siquidem per panis transsubstantiationem in corpus, vinique in sanguinem Christi, ut eius corpus reapse praesens habetur, ita eius crux: eucharisticae autem spe-

¹⁷ A.A.S. 1947, p. 548.

cies sub quibus adest, cruentam corporis et sanguinis separationem figurant ». Immolatio incruenta fit ipsa transsubstantiatione qua corpus et sanguis vi sacramenti seorsum ponuntur.

Conclusio

Idem igitur est numerice Sacerdos offerens scilicet Sacerdos aeternus qui suam oblationem cruentam incruento modo sponsae suae sc. Ecclesiae communicare voluit per ministros suos; eadem numerice est hostia sc. idem Christus qui praesens fit non ut glorirosus formaliter neque ut patiens vel moriens neque ut mortuus sed « ut passus » i. e. ut « hostia perpetua », eo quod ipsis verbis consecrationis Corpus et Sanguis ut « res et sacramentum » seorsum ponuntur modo commemorativo ex institutione Christi; eadem numerice est oblatio Sacerdotis aeterni perpetuata ministerio sacerdotum qui ubique terrarum et omni tempore in nomine, persona et virtute eiusdem Summi Sacerdotis eamdem semper offerunt victimam. Non requiritur ut Christus renovet voluntatem sese offerendi ministerio sacerdotum sed sufficit voluntas qua se obtulit semel ad immolationem cruentam in remissionem peccatorum volendo eo ipso Ecclesiam participem reddere suaे oblationis huiusque fructuum. Et hoc modo Christus actu offert sacrificium Missae in quantum ministri sui consecrant et offerunt in sua virtute divina aeterna. « Licet passio et mors Christi de caetero non sint iteranda, virtus illius hostiae semel oblatae permanet in aeternum, quia ut dicitur ad Hebraeos 10, 14: una oblatione consummavit in aeternum sanctificatos » (III, q. 22, a. 5, ad 2). Sacrifica sacramentalia singula inter se differunt numero prout a diversis ministris aut ab eodem diverso loco et tempore offeruntur; non tamen repetitur oblatio Christi sed repetitur modus offerendi sacramentalis incruentus.

Cum passio Christi seu Sacrificium peractum in cruce sit fons perpetua sanctificationis nostrae gratias agamus Aeterno Sacerdoti, qui nos cum tota sancta Ecclesia suaे oblationi cruentae per incruentum Sanctissimum Sacrificium Eucharisticum associare voluit, ut purificati et sanctificati pretioso suo sanguine, dignum cultum Aeterno Patri reddere valeamus in perpetuum.

INDEX MATERIAE

Prooemium	Pag. 3
CAPUT I — DE IPSO SACERDOTE AETERNO IN ESSENDO	8
Art. I — Christus est vere, proprie et excellenter Sacerdos	» 8
Art. II — De Sacerdote aeterno	» 13
1 ^o Christus sacerdos proprie et stricte aeternus dicitur per communicationem idiomatum	» 15
2 ^o Christus sacerdos subicitur successioni temporis secundum naturam humanam cum aeternitate participata	» 16
3 ^o Christo sacerdoti competit aeternitas late dicta seu Christus manet sacerdos in aeternum	» 18
CAPUT II — DE EXERCITIO SACERDOTII AETERNI CHRISTI	20
Art. I — De notione actus sacrificialis	20
Art. II — De Sacrificio Christi interno et externo	26
A. Christus sacerdos et victima a primo instanti suae vitae terrestris perfectum obtulit sacrificium internum	26
B. Christus sacerdos perfectum obtulit sacrificium in cruce internum et externum simul	28
Art. III — De ipsa perpetuitate Sacrificii crucis	30
A. In genere omnes actiones et passiones Christi sunt quodammodo perpetuae	30
1 ^o ut causa meritoria et satisfactoria	30
2 ^o ut causa exemplaris perpetua	31
3 ^o ut causa efficiens instrumentalis	31

B. De Sacrificio Christi in particulari	Pag. 38
1º Sacrificium Christi in cruce peractum perpetuum est quoad consummationem ita ut non egeat renovari	» 39
2º De Sacrificio coelesti	» 42
CAPUT III — DE EXERCITIO SACERDOTII AETERNI IN SACRIFICIO SACRAMENTALI	» 45
Art. I — De sacerdote offerente	47
1º De ministro	» 47
2º De offerente principali	» 50
Art. II — Hostia perpetua	51
1º Christus fit praesens realiter in Sacrificio Missae for- maliter « ut passus » i. e. per respectum ad suam pas- sionem cum virtute sempiterna	» 52
2º Christus in Sacrificio Missae praesens redditur ut Victima perpetua unius oblationis Sacerdotis aeterni sacramentaliter perpetuatae sacerdotum ministerio	» 56
Art. III — De unitate Sacrificii Christi in cruce et altari .	59
Conclusio	» 68

www.traditio-op.org

